

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 9 (6957-6958)
1999 йил 2 март, сешанба

Сотувда эркин
нархда

Кўнгида битиклари

Мана бир неча ойдирки, Давлат матбуот кўмитаси билан тузилган ўзаро шартномага кўра улар кўмагида Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 273-лицей мактабда журналистлар синфи фаолият кўрсатмоқда. Истеъдодли ўқувчилардан ташкил топган 6 «Б» синфида хабар, мақола, очерк ёзиш, газетачилик касби, таниқли публицистлар ижоди ва х.к. ҳақида керакли маълумотлар берилмоқда. Ўз навбатида, машҳур ёзувчи-шоирлар билан мунтазам учрашувлар ўтказилди.

Яқинда мактаб раҳбарияти ва ёш журналистларнинг илтимосига биноан, Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Олий Мажлис депутати Ўткир Хошимов билан учрашув бўлиб

ўтди. Ёзувчи 1963 йилдан буён босилиб чиққан энг яхши китобларининг ёзилиши тарихи, қахрамонлари бой дунёси хусусида сўзлаб берди. Айниқса, адибнинг «Дафтар хошиясидаги битиклар» китобидан ўқиб берган таъсирли парчалари ўқувчиларда ва суҳбатга ташриф буюрган ота-оналарда илиқ таассурот қолдирди. Учрашув сўнгида Ўткир Хошимов истеъдодли ёшларни қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб берди.

Замондош ёзувчи билан юзма-юз бўлган ўқувчилар кўнгида эҳтиросли битиклар қолди: Бу ҳаяжон, хайрат, ишонч ва фақат эзгуликка дахлдор битиклардир.

Моҳира АБДУЛЛАЕВА.

ҲАЛОСКОР

Биз қишлоқда яшаймиз. Қишлоғимиздан ариқ оқиб ўтади. Яқинда шу ариқ атрофида ўйнаб турган болалардан бири тўрт яшарлик Наргиза исмли қиз тасоффан сувга тушиб кетди. Буни узоқдан кўриб қолган 8-мактабнинг ўқувчиси Лобар Аҳадова югуриб келиб, Наргизани кўприк тагидан олиб чиқди. Ва биринчи ёрдамани кўрсатди.

Ҳозир Наргизанинг ота-онаси, барча таниш билишлар — қишлоқ ҳалоскорини олқишляпти, деса хато бўлмайди.

Насиба АҲАДОВА,
Ғиждувон туманидаги
8-мактабнинг 7-«Б»
синф ўқувчиси.

БИЛИМ КИМГА КЕРАК?

Бир кун синфимиздаги бир ўқувчидан ўқитувчимиз ўтган дарсни сўрадилар. Шунда бола: «Ўқиганим йўқ. Ҳеч нимани билмайман» деб туриб олди. Бунинг устига гердайиб: «Бизга уч кўйиб берсангиз бўлди-да» деса бўладими. Ахир қандай қилиб «3» баҳо кўйиб беради. Ҳеч нарсага жавоб бермаган бўлса. Майли кўйиб берсин ҳам. Лекин бу ўта пасткашлик, тиланчилик эмасми?

Агар ўқитувчи қаттиқроқ гапириб, уришсалар «айб ўзингизда, дарсни яхши ўтмайсиз» деб айбни ўқитувчига кўйишади.

Тўғри, баъзи ўқитувчиларни айбсиз дея олмайман. Айрим ўқитувчилар аравани қуруқ олиб қочадилар. Дарсдан четга чиқиб, кераксиз нарсаларни айтадилар. Лекин кўп ўқитувчилар дарсни шундай яхши тушунтирадиларки, бутун вужудимиз қулоққа айланади. Эртасига дарс вақтида қийналмасдан гапириб берамиз.

Аммо нима бўлган тақдирда ҳам бир ўйлаб кўрадиган бўлсак, билим кимга керак? Биз — ўқувчиларга эмасми? Ўқитувчидан айб қидиргунча, ўзимизга ҳам қарайлик. Сиз бунга нима дейсиз, азиз тенгдошлар?

Нигора НАВРҮЗОВА,
Самарқанд вилояти,
Кўшработ туманидаги
55-ўрта мактабнинг
11-синф ўқувчиси.

ЮРАГИМДА УЙҒОНДИ БАҲОР!

САККИЗИНЧИ МАРҲИ ШУКУРУЛЛОНИНГ ШЕЪРИ

Гар қаргалар учиб юргайдир,
Гар атрофим ола-чалпак қор,
Кўзларимда шуқуҳ порлайди,
Юрагимда уйғонган баҳор,
Бугун ахир саккизинчи март.

Гўзал, нафис гулу сеҳрим-ла,
Бугун ахир саккизинчи март.

Олисдаги эй, опажоним,
Кутлагайман гарчи хат ила,
Кутлагайман эй, онажоним,
Соғинч тўла юрагим билан,
Бугун ахир саккизинчи март.

Сизни қутлай муаллим опа,
Бойчечакдек порлоқ меҳрим-ла,
Сизни қутлай синфдош қизлар,

Турсун АЛИ

ОНАЖОНИМ— ЖОНАЖОНИМ!

Онажон! Гоҳида сизнинг юзларингизга термуламан. Ажинлар. Кўзларингизга қарайман. Маъюс. Икки йил олдин бу юзларда табассум, бу кўзларда қувноқликни кўрадик-ку, онажон!

Сизни тушунишга ҳаракат қиламан. Биз меҳрибон соябонимиздан, сиз эса умр йўлдошингиз — отамдан айрилдик. Мана яна баҳор келяпти. Отам қабрида иккинчи бора бойчечак кўқаряпти. Сиз гулларга маъюс боқасизу юмюм йиғлайсиз. Сизга қўшилиб бутун борлиқ — отам барпо қилган боғлар йиғлайди.

Онажон, кўп йиғламанг. Қаранг, йўлбошчимиз бу йилни «Аёллар йили» деб атадилар. Бу ҳам бўлса оналарга бўлган ҳурмат, эътибор. Сизнинг ҳамда сиз каби барча онажонларнинг энг чиройли байрамлари келяпти. 8 март — халқаро хотин-қизлар байрами. Сизларни ушбу байрамингиз билан муборакбод этаман. Хур Ўзбекистонимизда ўйнаб-қулинг, онажон! Кўзларингиздан сира ёш оқмасин!

Асалоӣ УРОЛОВА,
Самарқанд вилояти,
Кўшработ туманидаги
Ҳамид Олимжон номли
мактабнинг 11-синф
ўқувчиси.

Биргаликда куйлаймиз

ГУЛНАВРҮЗ КЕЛДИ

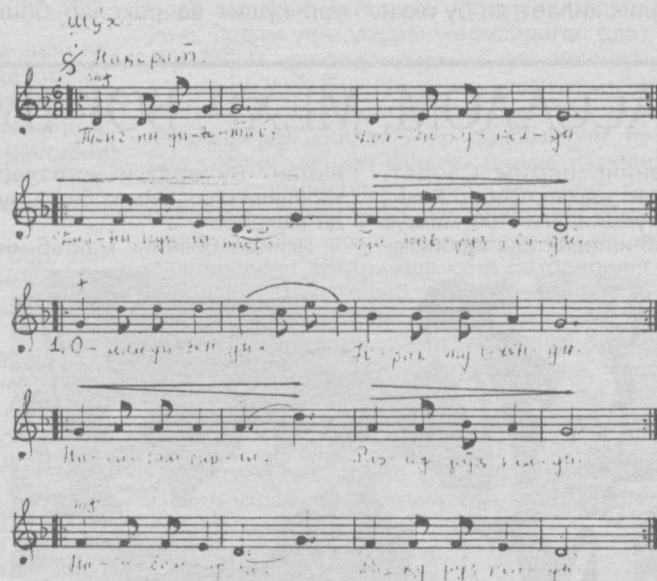
Накорат:
Тонгни уйғотиб,
Дилга сўз келди.
Дилни куйлатиб,
Гулнаврўз келди.

Тақиб бўйнимга,
Баҳору наҳор
Юзма-юз келди.

Олам уйғонди,
Юрак тўлғонди.
Насибам бирла,
Ризку рўз келди.

Накорат:
Олам уйғонди,
Юрак тўлғонди.
Насибам бирла,
Ризку рўз келди.

Нормурод
НАРЗУЛЛАЕВ шеъри,
Ҳайрулла ИНОҒОМОВ
муסיқаси.

Алифбе байрами

САВОДХОНЛАР БУРЧИ

Яқинда мактабимизда «Саводхонлик байрами» бўлиб ўтди. Байрамга Алишер Навоий, Бобур Мирзо, Тўмарис ва ҳатто Кир ҳам кириб келишди. Нима, ишонмайсизми? Ундай бўлса хатимнинг давомини ўқинг:

— **Азиз болалар,** — дея сўз бошлади Навоий бобомиз. **Сиз ўтмиши ажойиб, келажиги буюк халқнинг фарзандларисиз. Отабоболарингиз билан фахрлансангиз арзийди. Қани менга айтинг-чи, икки кўз нега керак?**

- Яхшиликни кўриш учун.
- **Икки кўл нега керак?**
- Элга кўмак бериш учун.
- **Икки қулоқ нега керак?**
- Панд-насихат олиш учун.
- **Тил дегани нега керак?**
- Элга тўғри сўзлаш учун.
- **Икки оёқ нега керак?**
- Қайга борсанг она юртга қайтиш учун.

— **Боракалло, билагонларим. Мен сизларнинг ҳозиржавоблигингиздан жуда хурсандман...**

Шундан сўнг мустақиллигимизни, тинчлигимизни мадҳ этувчи қувноқ кўшиқлар, чиройли шеърлар айтилди. Айниқса Эрон шоҳи Кир ролини ўйнаган Бобур исми боланинг чиқиши, ўзга сайёраликнинг байрамга ташриф буюриши кўпчиликка қувонч бахш этди.

Байрам сўнгиди мактабимизнинг касаба уюшмаси раиси, немис тили ўқитувчиси Дилором опа Солихматова:

— **«Ширинтойларим, бугунги байрамингиз муборак бўлсин,** — дедилар.

Энди сизни саводхон болалар дейишимиз мумкин. Сиз Мустақил юртнинг билимдон ўғил-қизисиз. Бу Ватаннинг қадрига етмоқ, уни ҳамиша асраб-авайламоқ — бурчингиздир.

Бу кунги байрам нафақат бизларнинг балки томошага келган ота-оналарнинг, ўқитувчиларнинг узоқ вақт ёдларида сақланиб қоладиган бўлди. Ана шундай ажойиб байрамни ташкиллаш-

да маҳорату билимларини ишга солган меҳрибон устозимиз — Мавжуда опа Раҳимбековадан барча миннатдор. Яқинда мактабимизнинг 30 йиллиги бўлади. Опа ана шу 206-мактабнинг тамал тошини қўйганлардан биридирлар. Улар маориф соҳасида ишлаётганларига эса 40 йил тўлар экан. Фурсатдан фойдаланиб, уларга ҳамиша соғ-саломатлик, ишларида омадлар тилаб қоламиз. Шогирдларингиз номидан,

Дилшода Камолова,
Тошкент шаҳар, Ҳамза туманидаги 206-мактаб ўқувчиси.
Суратда: Байрамдан лавҳа.
Сураткаш: Равил АЛЬБЕКОВ.

* * *

Бизнинг мактабимизда 900 нафар ўқувчи таълим олади. Мактабимизда турли тадбирлар, кечалар тез-тез ўтказилиб турилади. Яқинда биринчи синф қалдирғочларининг унутилмас «Алифбе байрами» бўлиб ўтди. Мардия опа Маматмусаева ва Саодат опа Хўжақуловлар раҳбарлик қилаётган бу икки

биринчи синф ўқувчилари ўзларининг олган билимларини намойиш этдилар. Тантанани мактабимиз директори Ф. Алижонов очиб бердилар. Улар бу байрамга йиғилган ота-оналарни, барча меҳмонларни қизгин табриқладилар. Сўнгра жажжи ўқувчилар томонидан ижро этилган кўшиқ ва рақслар бош-

ланиб кетди. Кеча сўнгиди ота-оналарга сўз берилди. Улар фарзандларига билим бераётган устозларига миннатдорчилик билдирдилар. Шу куни устозларга гулларга қўшиб беадоқ раҳматлар тақдим этилди.

Давронбек АЗИМОВ,
Сирдарё вилояти,
Ш. Рашидов туманидаги
14-мактаб ўқувчиси

АССАЛОМ, МЕҲР, БОР БЎЛ ЭЪТИБОР!

Менинг исмим Саодат. Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов туманидаги 100-махсус мактаб-интернатда тарбияла-

наман. Бу ердаги устозлар, тарбиячи опаларимиз бизга жуда меҳрибон.

Яқинда бизнинг мактаб-ин-

тернатимизда Президент совғаларини топшириш маросими бўлди. Бу кун биз учун ҳақиқий байрамга айланди. Қўлларимиз совғаларга, кўнглимиз қувончга тўлиб кетди. Айниқса қизларга берилган чиройли кўғирчоқлар ўзи билан бирга МЕҲРни, ЭЪТИБОРни олиб келди.

Бизга улашилган қувонч, ўргатилган меҳр-оқибат учун Президентимизга раҳмат деймиз. Биз болаларнинг бахтига улар доимо соғ бўлсинлар.

Саодат ИСРОИЛОВА,
Тошкентдаги 100-махсус мактаб-интернати тарбияланувчиси.

Тошкент шаҳрида намунали илм масканлари ва ўз касбининг фидойилари кўплаб топилади. Акмал Икромов туманидаги Рустам Бобоев номли 287-мактабда бўлганимизда бунга гувоҳ бўлдик.

Шу куни 4-«Г» синф ўқувчилари «Билимдонлар беллашуви» ўтказётган эканлар. Аста синфга кирдик. Синфда гуллар шу қадар кўпки, гул байрами бўлаётими деб ўйлайсиз. Деворда катта сурат, табиатнинг ноёб гўзал жайрони тасвири, турли фанларга оид кўргазмалар, суратлар.

Ўқувчилар «Омад» ва «Қалдирғоч» гуруҳларига бўли-

БИЛИМДОНЛАР БЕЛЛАШУВИ

ниб, беллашувни бошлаб юбордилар. Дастлаб тарқатма материаллардаги мисоллар ечишди. 2-шартда эса қизиқарли топишмоқларни ҳал қилишди.

Масалан, битта тухум 3 минутда пишса, 5 та тухум қанчада пишади. Албатта, 15 минутда эмас, ҳаммаси барабар қайнатилгандан сўнг 5 та тухум ҳам 3 минутда пишади. Ёки: Бир отанинг 7 ўғли бор эди. 7 ўғилнинг эса биттадан синглиси бор. Чолнинг қизи нечта? 7 та дейсизми, адашдингиз. Чолнинг битта қизи 7 ўғилга ҳам сингил бўлади.

Бу шартда ўқувчилар ўзларининг зийрак ва хушёрликларини кўрсатдилар. Шунингдек, қизиқарли ребус ва бошқотирмаларни ҳам бир зумда ечдилар.

4-шарт эса «Кимнинг зеҳни ўткир?» деб номланди. Ўқитувчи шеърни 2 марта ўқиб берди. Ўқувчилар эса қолганини айтиб бердилар.

«Сардорлар беллашуви» ҳам қизгин ўтди. Улар тоқ сонларга «бум» сўзини қўшиб ким тез айтишни синадилар.

Бу беллашувда Маъруф Аъзамовкулов, Зиёдулла Дабоев, Даврон Ҳошимов, Нигора Қодирова, Иқбола Мансуровалар фаол қатнашдилар.

Беллашувдан сўнг биз синф раҳбари Доно Обидова билан суҳбатлашдик.

— **11 йилдан бери бошланғич синфларга дарс бериб келяпман. Бу синфни ҳам 4 йилдан бери ўқитаман. Ўқувчиларим озодагарчиликни ва гўзалликни севадилар. Хонадаги шу гулларни ўзлари парвариш қиляптилар. Кўриб турибсиз, ўқувчиларим синфда уй шиппагида юрадилар. Синфнинг ўзида сув бор, қўлларини ювиб, сочикқа артиб турадилар. Танаффусда чой дамлаб кўяман. Истаган ўқувчи бориб ичаверади.**

Улар соғ бўлсалар, ўқишлари ҳам аъло бўлади. Болаларни, мактабимни жуда севаман. Таътилда ўқувчиларимни соғиниб қоламан.

Бугунги беллашувни ўтказишда менга 1-сонли Тошкент педагогика билим юрти 1 босқич талабаси Моҳира Улуғбекова ёрдамлашди. Ҳар пайшанба куни улар мактабимизга келиб, амалиёт ўтказадилар, дарсларни кузатадилар, биз улардан хурсандимиз.

Лобар Сидикова, Наргиза Орипова, Дилрабо Бойматовалар устозларининг дарслари, уларнинг фазилатлари ҳақида меҳр билан сўзлаб бердилар.

«Икки» бизга дўст эмас,

«Уч»ни ёмон кўрамиз.

«Тўрт» бўлса ҳам майлига,

«Беш»дир бизнинг дўстимиз.

Ҳақиқатан, «5» билан дўстлашиб, фан сирларини ўрганаётган бу синф ўқувчилари беллашувда бўш келмадилар. Ҳар иккала гуруҳ ҳам тенг очко тўплаб, билимда бир-бирларидан қолишмасликларини намойиш қилдилар. Биз мактабдан қайтар эканмиз, шундай билимдон ўқувчилар ва фидойи устозлар сони кўпайишини тилаб қолдик.

Маҳмуда ВАЛИЕВА.

УСТОЗИМ, СИЗГА ТАЪЗИМ!

Бизнинг мактабимизда ўта камтар, меҳрибон, билимдон устозлар жуда кўп. Улардан бири кимё фани муаллими Мустақим ака Райҳоновдир. Улар кўп йиллардан бери болаларга кимёдан, ҳаётдан сабоқ бериб келадилар. Улар дарсни шундай қизиқарли ўтадиларки, танаффус бўлганини ҳам сезмай қоламиз. Турли бошқотирмалар тайёрлайдилар, қизиқарли маълумотлар билан таниш-

тириб борадилар.

Мен ҳам келажакда шу устоздек бўлишни орзу қиламан. Уларга қарата шундай дегим келади: Сиздек инсонлар бор экан, кўксимиз фахрланиш туйғуси билан тўлиб тошади. Устоз — сизга ҳамиша таъзимдамиз».

Холида ОСТОНОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги 48-мактабнинг 9-«Г» синф ўқувчиси.

ВАТАНГА МУНОСИБ БЎЛИШ

Кўпинча "Ватан нима ўзи?" деб савол беришади. Ватан - бу ҳар бир кишининг туғилиб-ўсган жойи, қишлоғи ёки шаҳри. Яна Ватанни оstonадан бошланади, дейишади. Дарҳақиқат, қадрдон кўчамиздан бошлаб то мамлакатимиз сарҳадларигача бизнинг азиз ва муқаддас Ватанамиз ҳисобланади.

Кенг маънода инсон учун Курраи замин - она сайёрамиз Ватандир.

Она Ер, она диёр, она тили, она халқ, она миллат - бу тушунчаларнинг бари муштарак, бир-бири билан узвий боғланган, бирини бирисиз тасаввур қилиб бўлмайди.

Ватанни севиш, Ватанга иштиёқ, Ватан бағрига интилиш ҳақида ўйларканман, ёшлигимда кечган бир воқеа, бир неча сўз хотирамда қайта тикланаверади.

Саратоннинг жазирамасида пахта даласида ишлардик. Чанқоғимизни қондириш учун пайкал тепасидаги булоққа салқинлагани келдик. Биз билан келган механизатор акамиз булоқ сувларидан қониб-қониб ичдида:

- Илоҳо, бизни Балиқчининг сувларидан ичиб юришни бенасиб қилмагин, - деб шукрона келтирди. У пайтларда китобларга берилган романтик пайтларим эди. Ўзидан-ўзи саволлар қўйилиб келаверди. "Балиқчидан ҳам обод ерлар, бизнинг булоқларимиздан кўра тотлироқ сувлар бор юртлар кўп-ку. Кечгача чангу-чунгга ишлаб хориб толиб, яна уйига қайтишда зовур бўйларидан бир боғ ўт ўриб кетиб, уйига етгач, саноқсиз рўзгор юмушларига шўнғийдиган киши бунча ўзининг даласини, булоқларини яхши кўрмаса, бунча ўзининг ҳаётидан мамнун бўлмаса?!"

Кейинчалик билсам, Ватан бағрида яшашнинг ўзи катта бахт экан. Ватан учун фидойи бўлиш, унга муносиб бўлиб, меҳнат қилиш, оилам, юртим деб яшаш эса улкан бахт экан.

Она тили оддийгина алоқа сўзлашув воситасигина эмас, балки миллатнинг тарихи, маданияти, урф-одати, келажиги. Она тилига бўлган муносабат - Ватанга муносабат. Машхур авар шоири Расул Ҳамзатов Германия сафарида миллатдошини учратиш қолади. У киши урушда асирликка тушиб шу ерларда қолиб кетганини, оиласи, яхшигина жойда ишлашини, Ватанга қайтишининг иложи бўлмаганини айтибди. Қишлоғида ота-онаси, қариндош-уруғлари бор-йўқлигини аниқлаб, мактуб ёзишни илтимос қилибди. Шоир миллатдошининг яқинларини қидиради.

Онаси тирик экан. Шоир онага ўғлининг саломини етказибди. Она ўғлини аллақачон урушда вафот этган деб юраркан. Ногоҳ қувончли хабарни эшитиб, ўзини йўқотиб қўйибди. Соғлигини, ишини, оиласини суриштирибди. Яратганга ҳамду сано айтибди.

Шунда она бирдан сўраб қолибди:

- Ўғлим сиз билан ўз она тилида гаплашдимиз?

- Йўқ, таржимон билан немис тилида.

- Унда менинг ўғлим урушда ўлган экан. Она тилини унутган одам, менинг ўғлим эмас, - дебди она.

Ватан равнақи йўлида фидойилик кўрсатаётганлар қанчадан-қанча. "Анджон-Наманган" катта йўли бўйида қишлоқ четида Исломуқул ака 2500 туп терак кўкартирди. Тераклар остида мўл-кўл помидор етиштириб, аҳолига арзон нарҳда сотди. "Балиқчи-Шаҳрихон" йўлида "Бўстон" ширкатлар уюшмасида ана шундай теракзорни раҳматли Содиқ бува барпо қилганди. "Болаларим, биздан элу юртга савобли ишларимиз қолади. Теракларимиз соясида баҳра олган киши бизни дуо қилса бас" деганди.

Ҳаётни, турмушни кузатсангиз оддий камтарин кишилар она юрт равнақи йўлида тиним билмас эканлар. Уларни бунга даъват қилаётган нарса нима? Ватан туйғуси эмасми?

Туйғу қандай пайдо бўлади? Она қорнида ётганимизда, дунёга келиб азиз ва муқаддас Ватанда яшаётганимиздами? Она алласи, шоирлар шеъри, момоларимиз ривоятлари, хонандалар кўшиқларида эмасми?

Мен нечун севаман

Ўзбекистонни,
Тупроғин кўзимга айлаб
тўтиё.

Нечун Ватан дея еру осмонни
Муқаддас атайман,

атайман танҳо.
Аслида дунёда танҳо нима
бор,

Пахта ўсмайдими ўзга элда ё?
Ёки қуёшми севгимга сабаб
Ахир қуёшли-ку бутун Осиё
Мен нечун севаман

Ўзбекистонни,
Боғларин жаннат деб
кўз-кўз этаман.

Ватанга муносиб бўлиш - азиз Ватаннинг доно ва мард фуқароси бўлиш демак.

Балиқчи она қишлоғимиз - Қорадарё соҳилидаги маскан. Тарихи минг йилларга бориб та-

қалади. Балиқчи сўзи балиқ тутувчи маъносида англанилмас экан, балки аллома тилшуносларимиз аниқлашича, "балиқчи" қадим турк уруғи номларидан бири. Балиқчи - шаҳарсоз, шаҳар қурувчи маъносини англатаркан (масалан, Бешбалиқ - беш шаҳар).

Ривоят қилишларича, Балиқчида азиз авлиёлар кўп ўтган. Бу табаррук кишилар ҳордиқ чиқариш учун ҳассаларини суқсалар, ўша ердан булоқ отилиб чиқаверган экан. Ҳақиқатан ҳам, асрлар гувоҳи булоқлар бу гўшадда жуда кўп Булоқлардан оқиб чиққан сувлар Сариксув сойига қўшилиб, Қорадарёга, Қорадарё эса Нориндарё билан бирлашиб, давлатимиз тамғасида акс этган Сирдарёга айланади. Шундай азим дарёлар ирмоқлардан, жўшқин қайнар булоқлардан ҳосил бўлган. Демак, ҳар биримиз ўзимизни ирмоққа қиёсла-сак, шу кичик сувлар катта дарё бўлгандай, ҳаммамиз она Ватан равнақи, бахт-саодати йўлида бирлашишимиз, ҳамжиҳат бўлишимиз зарур.

Тарих бизни яшашга ўргатади. Она Балиқчимиз неча асрлар давомида тало-тўпу, босқин-қиронларнинг шоҳиди. Қанчадан-қанча подшоҳу лашкарбошилар, Жўжи-ю, ўрис генераллари қатли омлари гувоҳи биргина Чор Россияси босқинчилигида аҳолининг қаттиқ қаршилигидан дарғазаб амалдорлар Балиқчини ер юзидан ном-нишонсиз йўқотиш учун икки марта уринишган. Батамом вайрон қилинган киндик қони тўкилган жойга қайтиб келиб, уни обод қилиш учун тинмай меҳнат қилишаверган.

Тарихшунос - шоир Хуршид Даврон ёзади:

"Ватанни англамаслик қалбан ғоят тубан бўлиш, жоҳилиқдан далолатдур.

Ватанни англамаслик ҳамиятсиз, гурурсиз, хор ва кул одамлар қисматидур.

Ватанни англамаслик дунёни, муҳаббатни, ҳақиқатни ва ўзликни англамасликдур.

Ватанни англаш, илм ёки ҳис этиш эмас, балки фаолиятдур.

Ватанни англаш жасорат эмас, аммо усиз жасоратнинг ўзи бўлмайди".

Абдуғаффор ҚОСИМОВ,
Анджон вилояти,
Балиқчи туманидаги
50-ўрта мактабнинг
она тили ва адабиёт
фани ўқитувчиси.

ФАХРЛИ ЎРИН СОҶИБЛАРИ

Мактаб жамоаси жисмоний тарбия фани ўқитувчилари Рўзимурод Очилов, Мажид Ҳомидовларни спорт жонкуярлари дейишади. Чунки, улар ўз ишининг устаси, жонкуяр спорт мураббийлари. Бу моҳир мураббийларнинг ташаббуси туфайли мактабда волейбол, баскетбол, қўл тўпи, шохмот-шашка каби тўғараклар мунтазам фаолият кўрсатмоқда.

Мактаб спортчиларининг турли мусобақаларда эришган ютуқлари салмоқлидир.

Яқинда туманимизда мавжуд 57 та мактаб спортчилари ўртасида волейбол мусобақаси бўлиб ўтди. Мусобақада мактабимиз спортчилар туманда фахрли 2-ўринни қўлга киритди.

Бугунги кунда мактабимизнинг ёш спортчилари Гулёра Тешаева, Нозима Худойбердиева, Наргиза

Исломова, Наргиза Ҳамроева, Гулчиroy Шукурова, Нафиса Бозорова каби терма команда аъзолари вилоятда ҳам фахрли ўринни қўлга киритиш учун устозлари билан бирга катта тайёргарлик кўрмоқдалар.

Бу ёш спортчиларга омад ёр бўлсин.

Гулруҳ ЛАТИПОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
29 - мактаб ўқувчиси.

ТАБРИК ТАДБИРЛАРИ

Мактабимизда "Аёллар йили"га бағишланган кечалар ўтказилмоқда. Улардан бири "Балли қизлар" кўрик-танловидир. Кўриқда 7-, 9-, 10- ва 11-синфлар ўқувчилари қатнашди. Мусобақадорларга шартлар шундай берилди: миллий рақс ёки ашула ижро этиш, замонавий рақс ёки ашула, дастурхон безатиш, ҳар хил ҳикоя ёки асарлардан сахна кўриниши қўйиб бериш.

Хуллас, бу кўрик қизиқарли ўтмоқда. Шу кунларда 8 март - хотин-қизлар айёмига бағишланган кеча уюштирилмоқда. Бу кечани она тили ва адабиёт ўқитув-

чимиз Дилфуза опамиз олиб берадилар.

Бизнинг мактабда шундай турли кечалар уюштирилмоқда. Мен шу фурсатдан фойдаланиб, устозларимиз Дилфуза Ганиева ва Мавлуда Абилова опамларни, азиз ва меҳрибон онажонимни ва синглимни 8 март билан чин юракдан табриқлайман!

Муқаддас ИКРОМОВА,
Райхона АБДУРАҲМОНОВА,
Тошкент шаҳар, Юнусобод
туманидаги Абу Али ибн Сино
номли 105-ўрта мактабнинг
6-"А" гимназия синф
ўқувчилари.

ҲИДОЯТ САРИ

Яқинда мактабимизда Аёллар йилига бағишланган тадбир ўтказилди. Бу тадбирни "Онангга, онангга ва яна онангга, сўнгра отангга яхшилик қил" ҳадисидан келиб чиққан ҳолда, баҳорнинг зеболиги, турфа гулларнинг раънолиги, насларнинг аслиги, йиғитларнинг Рустамлиги, ҳур қизларнинг хуррумлигига сабабчи бўлган аёлларимизга бағишладик. Ўзбек аёллари ўзларининг ибоси, ҳаёси билан бошқа халқлардан ажралиб туради. Шу ўринда тадбир иштирокчилари шоирларимиз мисраларидан келтиришди:

Нияти холис дўстдан
тутмай ўзин бегона.
Бу курраи заминда орттироқ
кўп дугона,
Хулқ-огобу ҳаёда оламдагир
ягона
Сухбат қуриб чақсангиз
ҳар гапин мағизлари,
Маънога бой сўзлари -
Ўзбегим аёллари.

Тадбирни 9-"А" синф ўқувчилари Умида Жуманиёзова, Сафаргул Ниёзовалар олиб боришди. 6-"А" синф ўқувчиси Мадаминов Севинчининг "Онажоним", 9-"А" синф ўқувчилари Отажонова Моҳиранин "Аёл", Тожиев Акбарнинг "Энди бизники замон" ашуллари томошабинларда катта таассурот қолдирди.

Ўқувчилар яна одоб-ахлоққа оид шеърлар, нон ҳақида, она меҳри ҳақида, ўжарлик оқибатлари ҳақида ривоятлар ва ҳикоятлар асосида сахна кўринишлари тайёрладилар.

"Ҳидоят сари" тадбири сўнгида инсонга Она ҳам худди ҳаёт сингари бир марта берилиши, шу ширин туҳфадан фойдаланиб, онани рози қилмаган фарзанд бир умр хасратнадомат чекиши таъкидланди.

Меҳрибон ЭШЕЗОВА,
Хоразм вилояти, Шовот
туманидаги 47-мактабнинг
болалар ва ўсмирлар етакчиси.

"КИТОБХОН" КЎРИК-ТАНЛОВИ

Мактабимизда республика умумтаълим мактаблари ўқувчиларининг "Китобхон" кўрик-танловининг низоми асосида 7-"А", 7-"Б", 9-"А", "Б", 10-синфлар орасида "Китобхон" танлови ўтказилди.

Аввал 9-"Б" синфнинг китобхон гуруҳи 3 дақиқа ичида ўз гуруҳларини чиройли қилиб таништирдилар. 2-шарт - маълум нусхадаги китобларни изоҳлашда 10-синфнинг "Китоб" гуруҳи қатнашчиси Дилдора Аvezова Президентимиз И.Каримовнинг "XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва таъриқий кафолатлари" аса-

рини, 9-"Б" синф ўқувчиси Сайёра Саидова "Ўзбекистон буюк келажак сари", Шодмон Муродов "буюк келажакимизнинг ҳуқуқий кафолатлари" асарларидан олган таассуротларини мароқ билан гапириб бердилар.

Маънавий мерос нима? Маънавий баркамол киши деганда қандай кишини тушунасиз, деган саволга 7-"Б" синфининг "Зиёкор" гуруҳи қатнашчиси Нигора Содиқова ва Наргиза Йўлдошеввалар Улуғ бобокалонларимиз Алишер Навоий, Мирзо Бобур, Машраб, Бедил, Нодира, Увайсийларнинг бизгача мерос бўлиб қолган

ижоди ва улар асарлари ҳақида гапириб бердилар.

Ўқувчилар тасаввурда яратилмаган асарлар таърифи ҳақида 9-"Б" синф ўқувчиси З.Раҳмонованин олдида тушади гани топилмади. Бу ўқувчи ўзи яратадиган асарига "Мустақиллик" деб номлаганини қаҳрамони қандай киши бўлмоғини мароқ билан айтиб берди.

Кўрик-танловида 9-"Б" синфнинг китобхон гуруҳи голиб деб топилди.

"Китобхон" танловини жонкуяр муаллима Мастура Бўронова тайёрлади.
Забунисо РАҲМОНОВА,
Бухоро туманидаги
39-ўрта мактаб ўқувчиси.

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган "Иқтисодиётдан сабоқлар" сиртқи мактаби конкурси давом этмоқда.

Конкурс "Ёш иқтисодчи" илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари, фан номзодлари Эргашвой САРИҚОВ ва Баҳодир ҲАЙДАРОВлар билан ҳамкорликда уюштирилган.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар бир сонида конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида топшириқ варақаларини тўлдириб, таҳририятга юборишингиз лозим. Агар газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан газетани топиб, қўлда ёки ксероксда кўчириб олиб, топшириқ варақасини тўлдириб, бизга йўллашингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та хатжилда юборишингиз ҳам мумкин.

Танловда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан апрелгача бўлган сонларида берилаётган ҳамма топшириқларга жавоб йўллаши зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши мумкин.

Конкурс ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан қуйидаги мукофотлар таъсис этилган:

- 1-ўринни эгаллаган ўқувчига - телевизор;
- 2-ўринни эгаллаган ўқувчига - стерео магнитофон;
- фаол қатнашган 10 та ўқувчига - аудио-плеер

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида ўтказилади.

МАКТУБЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:

700029. Тошкент

шаҳри,

Мустақиллик майдони,

2-уй, 402-хона.

(Музаффар ПИРМАТОВга)

24 - ДАРС

МУЛК ВА МУЛҚДОР

Бирор нарса сизнинг мулкингиз бўлиши учун

- унга тўла хўжайинлик қилиш,
- ундан ўз эҳтиёжларингизни қондириш мақсадида фойдаланиш,
- уни сотиш,
- бошқа нарсага алмаштириш,
- бировга совға қилиш

каби ҳуқуқларга эга бўлишингиз керак. Агар бу ваколатларнинг биттасига эга бўлмасангиз ҳам, у сизнинг шахсий мулкингиз ҳисобланмайди. Масалан, кийим-кечакларингиз, ўқув-қуролларингиз ва туғилган кунингизда сизга совға қилинган велосипед ва аудиоплеер сизнинг мулкингиз ҳисобланади. Чунки, сиз уларга тўла хўжайинлик қиласиз. Улардан ўз эҳтиёжларингизни қондириш мақсадида фойдаланасиз. Уларни сотишингиз, бошқа нарсаларга алмаштиришингиз ёки ўртоғингизга совға қилишингиз мумкин.

Шахсий мулк

Ўйингиздаги телевизорни оладиган бўлсак. Унга тўла хўжайинлик қила олмайсиз. Ундан истаган пайтингизда фойдалана олсангизда, уни сотиш, бирор нарсага алмаштиришга ҳаққингиз йўқ. Шу сабаб, телевизор сизнинг шахсий мулкингиз ҳисобланмайди. Телевизор, мебель, гилам каби уй-рўзгор буюмлари ва уй-жой оила мулки ҳисобланади. Уларнинг мулкдори оила аъзолари ҳисобланади.

Оилавий мулк

Эгаси мавжуд бўлган ҳар қандай нарса мулк ҳисобланади. Ер юзиде деярли ҳамма нарсанинг эгаси бор. Эгаси йўқ нарса, яъни ҳеч кимники бўлмаган нарса - мулк ҳисобланмайди. Масалан, осмон, юлдузлар, қуёш ҳеч кимга тегишли эмас ва улар мулк ҳисобланмайдилар.

Сиз ўқиётган мактаб, йўللар, кўчалардаги дарахтлар, фаввораларнинг эгаси йўқдек туюлади. Аслида уларнинг ҳам эгаси бор бўлиб, улар ҳам мулк ҳисобланади. Улар давлат мулкидир.

Ҳамма нарсанинг эгаси борлиги, яхшими ёки ёмонми? Ҳам яхши, ҳам ёмон. Ёмонлиги шундаки, одамлар орасида норозиликлар, жанжаллар, ҳатто урушлар ҳудди шу мулк туфайли юзага келган.

Яхшилиги шундаки, ҳар бир нарсанинг эгаси бўлсагина, ундан оқилона фойдаланилади, авайланади. Ҳар бир мулкнинг эгасигина, бу мулк ҳақида қайғуради. Қолаверса, бутун иқтисодиёт мулкдорлар орасидаги муносабатлар асосида қурилган бўлиб, иқтисодиётни бу муносабатларсиз юришиб бўлмайди.

24 - ТОПШИРИҚ

МУЛК ВА МУЛҚДОР

1. Бирор нарса сизнинг мулкингиз бўлиши учун

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

каби ҳуқуқларга эга бўлишингиз керак.

2. Туғилган кунингизда калькулятор совға қилишди. Сиз бу калькуляторга нисбатан қандай ҳуқуқларга эга бўлдингиз?

Жавоб:

_____

_____

3. Дадангиз фарзандларим компьютер сирларини яхши ўргансин деб, компьютер олиб берди. Қуйидаги фикрларнинг қайсилари нотўғри эканлигини аниқлаб, уларга "?" белгисини қўйинг.

1. Сиз бу компьютерда расмлар чизишингиз мумкин.
2. Сиз компьютерни янги дастурлар билан жиҳозлашингиз мумкин.
3. Сиз бу компьютерни ўртоғингизнинг туғилган кунига совға қилишингиз мумкин.
4. Сиз бу компьютерни ўртоғингизнинг пиониносига алмаштиришингиз мумкин.
5. Сиз бу компьютерда математика масалаларини ечишингиз мумкин.
6. Сиз компьютердан бошқаларнинг фойдаланишини ман қилишингиз мумкин.

4. Юқоридаги мисолда келтирилган компьютер қандай мулк турига кирди?

Жавоб:

_____

_____

5. Мулкнинг пайдо бўлишининг ижобий ва салбий томонларини сананг. Ижобий томонлари: _____ Салбий томонлари: _____

_____

_____

6. Ҳовли оиланинг мулки бўлиши учун оила аъзолари ҳовлига нисбатан қандай ҳуқуқларга эга бўлиши керак?

Жавоб:

_____

_____

7. Жадвалнинг биринчи устунда келтирилган мулкларнинг эгаларини аниқлаб, иккинчи устунга ёзинг.

Мулк	Мулкдор
Уйдаги телевизор	1.
Завод конвееридан чиқаётган телевизор	1. 2.
Мактабдаги компьютер	1. 2.
Ҳарбий самолёт	1. 2.
Кўприк	1. 2.
Кўриқхона	1.

8. Мактабда шанбалик ўтказилди. Сиз уйингиздан кўчат олиб бориб, мактаб ҳовлисига ўтқаздингиз. Йиллар ўтиб, дарахт мева бера бошлади. Бу дарахтнинг мевалари кимнинг мулки ҳисобланади? Дарахт кимники? Жавобингизни асосланг.

Жавоб:

_____

_____

9. Сизнингча, "Олтин девор" спектаклидаги девор қавагидан топилган олтин тангалар билан тўла хум кимнинг мулки ҳисобланади?

Жавоб:

_____

_____

Исм-шарифингиз _____

Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз _____

_____

_____

Биз Ватан фарзандлари! Президент болалари!

МАХСУС ҚЎШАҲИФАСИ

ЗУККО ИҚТИСОДЧИ ЁШЛАРНИНГ "ЗИЁ" КЛУБИГА МАРҲАМАТ!

Мана икки ойдирки, "Камолот" жамғармасининг "Ёшлар муаммолари" институти қошида ёш иқтисодчиларнинг "Зиё" клуби фаолият кўрсатиб келмоқда. Клубимизга фан номзодлари, Эргашвой Сариков ва Баходир Хайдаровлар раҳбарлик қилишмоқда. Клубимиз ТошДУ қошидаги гимназия, Тошкент молия институти қошидаги солиқ лицейи, Техника университети қошидаги лицей ва Тошкент банк коллежи ўқувчи ва талабаларидан иборат. Клубимизнинг президенти қилиб, солиқ лицейининг 10-синф ўқувчиси Бобомурод Эшонкуловни, вице-президенти қилиб эса Азиз Кенжаевни сайладик.

Клуб машғулотларига қатнашиш ихтиёрий бўлса-да, ҳаммамиз бу машғулотларнинг ҳеч бир соатини қолдирмасликка ҳаракат қиламиз.

Бунинг сабаби шундаки, машғулотларимиз ҳар сафар мазмунли, қизиқарли баҳслар асосида ўтади. Ҳар бир машғулот, ҳафталик иқтисодиёт хабарномаси билан бошланади. Бу хабарномаларни галма-галдан ўзимиз тайёрлаймиз. Бу билан жонажон мамлакатимиз иқтисодиётига оид, қолаверса бутун жаҳонда юз бераётган иқтисодий янгиликлар, муаммолардан воқиф бўлиб борамиз. Шундан сўнг бирор иқтисодий мавзу бўйича мунозара уюштирамиз. Бу мунозараларни клуб раҳбарларимиз турли саволлар билан бошқарсаларда, унда ҳар биримиз билимларимиз доирасида, муҳо-

кама қилинаётган мавзуга фикр билдирамиз. Мунозара давомида ҳаммамиз бир-биримиздан ўрганамиз, билганларимизни дўстларимиз билан ўртоқлашамиз. Шу билан бир қаторда бундай машғулотлар бизга фикрлаш, мушоҳада юритиш, фикрларимизни бошқаларга еткази олиш, тушунтира олиш, баҳслашиш ва нутқ маданияти ва кўникмаларини эгаллашимизда катта ёрдам бермоқда.

Клубимиз аъзолари ўзлари учун иқтисодиётдан турли хил мавзуларни танлаб олиб, бу мавзу бўйича турли хил адабиётларни топиб, ўқиб, ўрганиб изланмоқдалар. Машғулотларда ҳар биримиз ўз мавзумиз бўйича маъруза қилиб, тўплаган маълумотларимиз бўйича ўртоқлашамиз.

Шуниси қизиқ-ки, бунинг учун бизга ҳеч ким баҳо қўймайди, машғулотларга қатнашиш давоматимизни ҳам текширмайди. Буларнинг ҳаммасини биз ўз хоҳишимиз билан, зўр иштиёқ ва мароқ билан бажарамиз.

Ҳозирда клубимиз аъзолари сиртқи телевизион олимпиада масалаларининг муҳокамаси билан бандлар.

Яқинда синфдош ва мактабдошларимизни ҳам клубимизда ўрганаётган нарсаларимиздан воқиф қилиш мақсадида ўз лицей ёки гимназияларимизда клубимизнинг деворий газетасини ташкил қиладиган бўлдик ва бизда бундан-да ажойиб фикр туғилди:

Клубимизда ўрганган билимларимизни бутун республикаимиздаги тенгқурларимиз билан, сен-жонажон газетамиз "Тонг юлдузи" орқали, баҳам кўриш истаги туғилди. Клубимиз номини ҳам "Зиё" деб қўйганимизнинг боиси ҳам ана шунда. Иқтисодиёт асосларини ўрганишда, унинг сирларидан воқиф бўлишда, тенгқурларимизга қўлимиздан келганча ёрдам беришга тайёрмиз.

Қуйида клубимиз аъзолари тайёрлаган материаллар асосида тайёрланган саҳифани эътиборингизга ҳавола қиламиз. Улар сизда қизиқарли уйғотади деган умиддамиз. Келгусида бундай саҳифани баҳоли қудрат мунтазам равишда тайёрлаб, сиз тенгдошларимизга етказиб боришга ҳаракат қиламиз. Клубимиз билан янада яқинроқ танишиш ёки унга аъзо бўлиш истагингиз бўлса, марҳамат клубимиз эшиклар ҳамма тенгдошларимиз учун очиқ, қуйидаги манзилга хат ёзиб, биз билан боғланишингиз мумкин:

700095, Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси, "Камолот" жамғармасининг "Ёшлар муаммолари" институти, "Зиё" клубига.

**Саодат ЭРГАШЕВА,
ТошДУ қошидаги лицейнинг
10-синф ўқувчиси,
"Зиё" клуби аъзоси.**

РЕСПУБЛИКАМИЗ ИҚТИСОДИЁТИНИНГ ШАҲДАМ ОДИМЛАРИ

Республикаимизни ривожлантиришнинг 1998 йилги яқунларига кўра,

- 1998 йилда республикаимизда ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 104,4 фоизни ташкил этди;

- қишлоқ хўжалигида олдинги йилга нисбатан 4 фоиз, саноатда эса 5,8 фоиз кўп маҳсулот ишлаб чиқарилди;

- қурилиш, банк, соғлиқни сақлаш соҳаларида бозор ислохотлари жараёнлари чуқурлашмоқда;

- 1998 йилда 3,5 миллион тонна ёки 1997 йилдагидан 15,4 фоиз кўп бугдой ҳосили олинди;

- 1998 йилда 1,3 миллиард долларга яқин чет эл сармоялари ўзлаштирилди. Бу аввалги йилдагига нисбатан 22,6 фоиз кўпдир.

(Президентимиз

Ислом Каримовнинг

1999 йил 16 февраль куни

Вазирлар Маҳкамаси мажлисида қилган маърузасидан).

"ЗИЁ" КЛУБИ АЪЗОЛАРИНИНГ РЕСПУБЛИКАМИЗ ЁШЛАРИГА МУРОЖААТИ!

Азиз тенгдошлар!

Мустақиллигимиз шарофати билан Президентимизнинг шахсий раҳнамолигида биз ёшларга билим олишимиз учун шунчалик катта эътибор берилиб, имкониятлар яратилаётган ва ишонч билдирилаётган экан, келинг шу ишонччи муносиб бўлайлик!

Қандайдир тайини йўқ ақидапарастларнинг ҳавоий гапларига учмайлик! Вақт жаннат. Фурсатни бой бермасдан, тинмай билим чўққиларини эгаллайлик! Куч-қайратимизни бунёдкорлик ишларига сарфлайлик! Ахир, буюк келажакни қуриш биз ёшлар зиммасида эмасми?

Шундай экан турли фанлар бўйича, бизнинг клубга ўхшаш тўғарак ва клублар ташкил қилинг. Устозларингизни жон-қолига қўйманг. Сизнинг кўзингизда чақнаб турган интилишни кўрган ҳар қандай ўқитувчилар сизга бажонудил ёрдам беришади, тўғаракка раҳбарлик қилишади. Ҳамма гап ўзимизга қолган.

Ўз навбатида, биз "Зиё" клуби аъзолари сизнинг иқтисодиёт бўйича тузмоқчи бўлган тўғаракларингизни зарур материаллар, қизиқарли хабар ва масалалар билан, жонажон газетамиз "Тонг юлдузи" орқали таъминлаб боришни ўз зиммамизга оламиз.

Буюк келажакни биз қурамыз!

З И Ё

У К К О Т И С О Д Ч И Л А Р

КЛУБИ

МАХСУС ҚЎШСАҲИФАСИ

Қизиқарли иқтисодиёт

ҲАР ДОИМ

СОСА-СОЛА!

Дунёга машҳур Соса-Сола ичимлигини ким билмайди, дейсиз. Хўш, Соса-Сола ичимлигининг яратилиш тарихидан хабардормисиз? 1886 йил Американинг Атланта штатида аптекачи Джон Пембертон турли хил касалликларнинг олдини оловчи аралашмани оддий уй лаборатория шароитида тайёрлайди. Бироқ у тайёрлаган аралашмага талаб суст бўлади. Шунда Пембертон унга оддий сув эмас, балки содални сув қўшади ва натижада Соса-Сола ичимлигини яратиб, катта муваффақиятга эришади. Ҳозирги кунда Соса-Сола ичимлигини дунё бўйича ҳар куни 300 млн. киши истеъмол қилади.

Соса-Сола ичимлигининг таркибига келадиган бўлсак, уни қанд, ваниль, фосфор ва лимон кислотаси, кофеин, ёнғоқ ва лаванда ташкил қилади. Лекин бу нарсаларни аралаштириш билан ҳақиқий Соса-Сола ичимлигини тайёрлаб бўлмайди. Ҳақиқий Соса-Сола ичимлигини тайёрлаш учун аралашмага махсус қўшимчалар қўшиш керак бўлади. Бу қўшимчаларни тайёрлаш синини эса компаниянинг фақатгина икки кимёгар олими билишади, холос.

Pepsi-Cola га келсак, у Соса-Сола дан бир йил сўнг, Шимолий Каролина штатида кашф қилинади. Аптекачи Бредхем диарея касаллигига қарши янги восита ихтиро қилади. Кейинчалик бу восита ҳам чанқоқбосди ичимлигининг бир турига айланади. Лекин Pepsi-Cola Соса-Сола соясида қолиб кетади. Фақат 1975 йилдагина Pepsi Cola компанияси куч тўплаб, ҳужумга ўтади. Натижада, Соса-Сола компанияси ўз маҳсулотлари нархларини туширишга ва реклама ташвиқотини оширишга мажбур бўлади. Бунинг ҳаммаси Соса-Сола компаниясига 750 млн. АҚШ доллари ҳажмида зарар келтиради. Шунга қарамай, Соса-Сола компанияси ҳозирги кунда жаҳон яхна ичимликлар бозорининг 48%ни, Pepsi Cola компанияси эса фақатгина 15% ни эгаллаб турибди.

Соса-Сола ичимлиги дунёнинг ҳар бир чеккасига кириб борган ва у минглаб инсонларнинг чанқоғини босмоқда. Бу ичимлик бизнинг мамлакатда ҳам ишлаб чиқарилмоқда ва биз ёшларнинг сеvimли ичимлигимизга айланган.

Мана Соса-Сола ичимлигининг тарихи ҳақида ҳам қисқача бўлса-да, маълумотга эга бўлдингиз. Энди куйидаги саволлар ҳақида бир бош қотириб кўрингчи:

1. Нима учун Соса-Сола ичимлигини тайёрлаш синини билувчи иккита кимёгар олимларни, Соса-Сола компанияси битта самолётда учишга йўл қўймайди?
2. Ичимликнинг машҳур Соса-Сола номи қандай келиб чиққан?
3. Санта Клаус (Қорбобо)нинг тўни нима сабабдан қизил рангда?

Гулзода ЮЛДАШЕВА,
ТошДУ қошидаги гимназиянинг
9 - "А" синф ўқувчиси.

ЎРТА ОСИЁДА МУОМАЛАДА БЎЛГАН ТАНГАЛАР

Юртимизда турли даврларда тури хил пуллар муомалада бўлган. Хусусан, қадимги тангалар ҳозирги замонда металлга ўйилган тарих зарварақлари сифатида ҳам аҳамият касб этади. Гап шундаки, тангалардаги ёзувларга қараб, бу қайси замонга ва қайси маконга тегишли эканлиги, бу пайтда ким ҳукмрон бўлганлиги ҳақидаги маълумотларни аниқлаш мумкин бўлади.

Ўрта асрларда юртимизда муомалада бўлган пуллар - "фулус", "пул", "дирҳам", "мири", "танга", "тилла" каби номлар билан аталган. Одатда "фулус", "пул"лар мисдан, "дирҳам", "мири" ва "танга"лар кумушдан, "тилла" эса олтиндан ясалган. Улар турли хил шаклларда ва қийматларда чиқарилган. Одатда 1 тилла - 21 тангага, 1 танга - 4 дирҳам ёки мирига, 1 танга - 45 пулга тенг бўлган.

Агар эътибор берсангиз бу пул номлари ҳозир ҳам гоҳ-гоҳида кулоғимизга куйидаги иборалар кўринишида чалиниб туради: "У обрўсини бир пул қилди", "Киссасида бир мири йўғу - кеккайганига ҳайронсан" ва ҳоказолар.

Тилла

Танга

Дирҳам

Ўрта Осиёда муомалада бўлган пул намуналари.

Уйга вазифа

ҚАЙСИ БИРИ АРЗОН?

Харидор бозорда иккита - бири катта, иккинчиси кичикроқ тарвузни танлади. Катта тарвуз диаметри кичигиникига қараганда унинг тўртдан бир қисми қадар узунроқ. Деҳқон катта тарвуз учун иккинчисидан бир ярим баравар қимматроқ ҳақ сўради. Айтингчи, қайси тарвуз арзонроққа тушади?

БИР ТАНГА ҚАНИ?

Икки саватнинг ҳар бирида 30 тадан олма бўлиб, боғбон биринчи саватдаги олмаларнинг ҳар 3 тасини бир тангадан, иккинчи саватдаги олмаларнинг ҳар иккитасини бир тангадан сотиб, жами 25 танга даромад қилмоқчи бўлди. Мулоҳаза юритиб, биринчи саватдаги олмаларнинг учтаси бир танга, иккинчи саватдаги олмаларнинг иккитаси бир танга, демак бешта олмани икки тангага сотсам бўлади деган фикрга келди. Сўнг барча олмаларни аралаштириб юборди. Боғбон олмаларни сотиб бўлгач, олмаларни ўйлаганидек 25 тангага эмас, балки 24 тангага сотиб юборганини пайқайди. Ҳақиқатан, $60:5=12$ (бештадан 12 тўп), ҳар бир тўп 2 тангадан, жами $12 \times 2=24$ танга бўлади. Бир танга қани?

Азиза ҲАЙДАРОВА,
ТошДУ қошидаги гимназиянинг
8-синф ўқувчиси.

Бугун набирам Алижон
Валиевичнинг товар биржаси
савдосига ва валюта аукционига
қатнашиши, «ЗИЁ» клубида
маъруза қилиши ва
математикадан контрол иш
ёзиши керак...

Кувноқ танаффус

- Дада, ёдингиздами, мен синфдан-синфга кўчсам, менга 500 сўм бермоқчи эдингиз? - сўради шайтон ўғил дадасидан.
- Ҳа-ҳа, ёдимда. Хўш ўқишларинг қалай?
- Сизни табриклайман дада. 500 сўм ўзингиз билан чўнтагингизда қоладиган бўлди.

Газета сотувчи бола кўчада югуриб қичқириб борапти:

- Оламшумул қаллоблик! Ўттиз киши жабр

кўрди!

Йўловчи қизиқиб, газета сотиб олади ва унда ҳеч қанақа ёқа ушлайдиган хабарни топа олмайди. Шунда бояги газетачи боланинг овози яна кулоғига чалинади:

- Оламшумул қаллоблик! Ўттиз бир киши жабр кўрди!

Комила УСМОНОВА,
ТошДУ қошидаги лицейнинг
9-синф ўқувчиси.

ОНА ЖОНЛАРГА

Мағх этайин сизларни,
Орзулари осмон бўлган дилларни.
Кўриб қўйинг кулиб турган кўзларни,
Элим қутлар сизни бугун, оналар!
Юзингизга бевақт ажин тушмасин,
Фарзанд учун кўзингиз ёш тўкмасин.
Кимдир сизни ноҳақ гийбат этмасин,
Элим қутлар сизни бугун, оналар.
Отабекни мафтун этган Кумушлар,
Кўпдир сизда бугун оғир юмушлар.
Қутлуғ бўлсин сизга тотли турмушлар
Элим қутлар сизни бугун, оналар.

Рашида ПИРНАФАСОВА,
Олот тумани, 12-мактабнинг
7-"Г" синф ўқувчиси.

ЎЗБЕКИСТОН ҚИЗЛАРИ

Ярашгандир бўйига,
Ўзбегимни либоси.
Қомати хўб келишган.
Шахло кўзли қизларга.
Тарихда из қолдирган,
Ўзбегимни қизлари
Дунёга донғи кетган,
Заркокилли қизлари.

Муҳайё АЗИЗОВА,
Когон туманидаги
1-мактаб ўқувчиси.

Меҳрга йўғрилган алла

Она жўшиб,
ёниб оҳанграбо
овози билан
оромбахш алла
айтапти. Бешик-
нинг оҳиста теб-
раниши она алла-
сига ҳамоҳанг.
Болажонини уйку
элиб, кўзларини
аста юмади.

Алла тонг
шабадаси янглиф
майин таралаётир. Алла куйланаётганда
булбуллар хонишдан тўхтади, оламнинг
говур-гувури бирпас тингандек бўлади.
Ҳамма нарса гўё аллани тинглаётгандек
сукутда. Алла майин таралапти.

Ҳа, алла асрлардан-асрларга, ав-
лодлардан-авлодларга эзгу туйғуларни
сингдирувчи, майин юрак садосидир.

Алла, болам, аллаё,
Жоним болам аллаё.
Эрта-бугун бошимда
Соябоним аллаё.

Ушбу алла-
ни Навойнинг
онаси ҳам унинг
бешигини
кучоқлаб куйла-
гандир. Шу пай-
та волидаси ўз
зурриёдининг
номи асрлар да-
вомида мангу
бўлишини иста-
ганмиди?! Уни
учқур хаёллар

қаерларга элиб, неларни ўйлантирган
эди, сўнг ширин ўйлар билан бешикка
бошини қўйиб, уйку элитганмиди?

Мурғаккина гўдакни ўзининг иссиқ
бағрига олиб, она аллани куйлайди.

Онажон, оромбахш алланг асрлар-
дан асрларга жарангласин, меҳр билан
куйлансин! Токи, сенинг майин алланг-
ни эшитиб ўсган бола меҳрли, зиёли, та-
баррук инсон бўлиб етишсин!

Баҳор ТўРАЕВА, Шофиркон туманидаги
1-гимназиянинг 10-синф ўқувчиси.

Онажоним

Онажоним - меҳрибоним,
Ширин сўзли дил оромим.
Боғларингга гул бўлайин,
Кўзларингга нур бўлайин.

Меҳнат қилиб толмасим,
Чарчоқ нима билмасим.
Нон ёпарим - иссиққина.
Юзлари - қирмизгина.

Онажоним яхшилар,
Уйимизнинг нақшилар.

Гулруҳ БОЗОРОВА,
Ғижувон туманидаги
28-мактабнинг
6-"А" синф ўқувчиси.

УЙИМИЗ ФАРИШТАСИ

Президентимиз Ислам
Каримов ташаббуслари би-
лан 1999 йил Аёллар йили
бўлиб тарихимизга кирди.
Бу барчани, жумладан, биз
ёшларни жуда севинтирди.
Чунки меҳрибон, ишчан
аёлларни ардоқлаш биз-
нинг инсоний бурчимиз-
дир. Аёллар - уйимиз фа-
риштаси, жамиятимизнинг
толмас жонкуяри. Қайси
соҳага қараманг, фидойи
аёлларни кўраимиз. Оилада
- ҳалол уй бекаси, мактаб-

да меҳридарё муалима,
шифохонада сўзи ширин
шифокор, жамоада ишчан
инсон. Қўйингки, барча
жабҳада аёллар ташаббус-
кор.

Аёл аҳли болажон
она! Оналар олдида биз
бир умр қарздормиз. Тун-
лари бешик тебратиб, ух-
ламай чиққан оналаримиз
оёққа турганимиздан кей-

ин ҳам тинчимайди. Дарс-
дан ёмон баҳо олсак ачи-
нади, кўчадан бурнимиз
қонаб қайтсак, куйнади.
Хуллас, доим бизнинг таш-
вишимизда.

Афсуски, барча фар-
заңлар ҳам бунини тўғри
тушунишмайди. Оналарини
сўзига қирмай, кўчадаги
ўйинни афзал билишади.
Катта бўлганларида она

қадрига етишади. Лекин бу
вақтга келиб, кеч бўлган
бўлади. Чунки ноқобил
ўсган фарзанди доғига
куйган онаси энди ёруғ
оламда йўқ...

Бундай кўнгилсизлик-
лар ҳаётда кўч учрайди.
Биз болагимиздан ота-
онамизга меҳрли бўлсак,
кейинчалик пушаймон
емаймиз.

Азиз тенгдошлар!
Аёллар йилида оналари-
мизга ҳар қачонгидан
меҳрибон дастёр бўлайлик.
Улар хоҳлаганидек яхши
ўқийлик.

Келгусида баркамол
инсонлар бўлиб, ватанимиз
келаганини порлоқ этай-
лик.

Ғолиб ҚУРБОНОВ,
Шофиркон туманидаги,
48-мактабнинг
7-синф ўқувчиси.

ИҚТИСОД

Иқтисод деб пул ва мол каби неъматларнинг қадрини билмакка айтилуру.

Мол қадрини билувчи кишилар ўринсиз ерга бир тийин сарф қилмас, ўрни келганда сўмни аямас. Саховатнинг зидди бахиллик ўлдиги каби иқтисоднинг зидди исрофдур. Аллоҳ таоло исроф қилғучиларни суймас. Иқтисодни риоя қилган кишилар ҳамма вақт тинч ва роҳатда яшарлар, арилар қиш кунда емак учун бол йиғганидек, бошларига келадурган қора кунларни ўйлаб, оқ пул йиғурлар. "Тома-тома кўл бўлур", - демишлар. Ҳар нарса оздан кўпаюру.

Кўпни озайтирувчи хотун киши, Озни кўпайтурмак эруру эр киши.

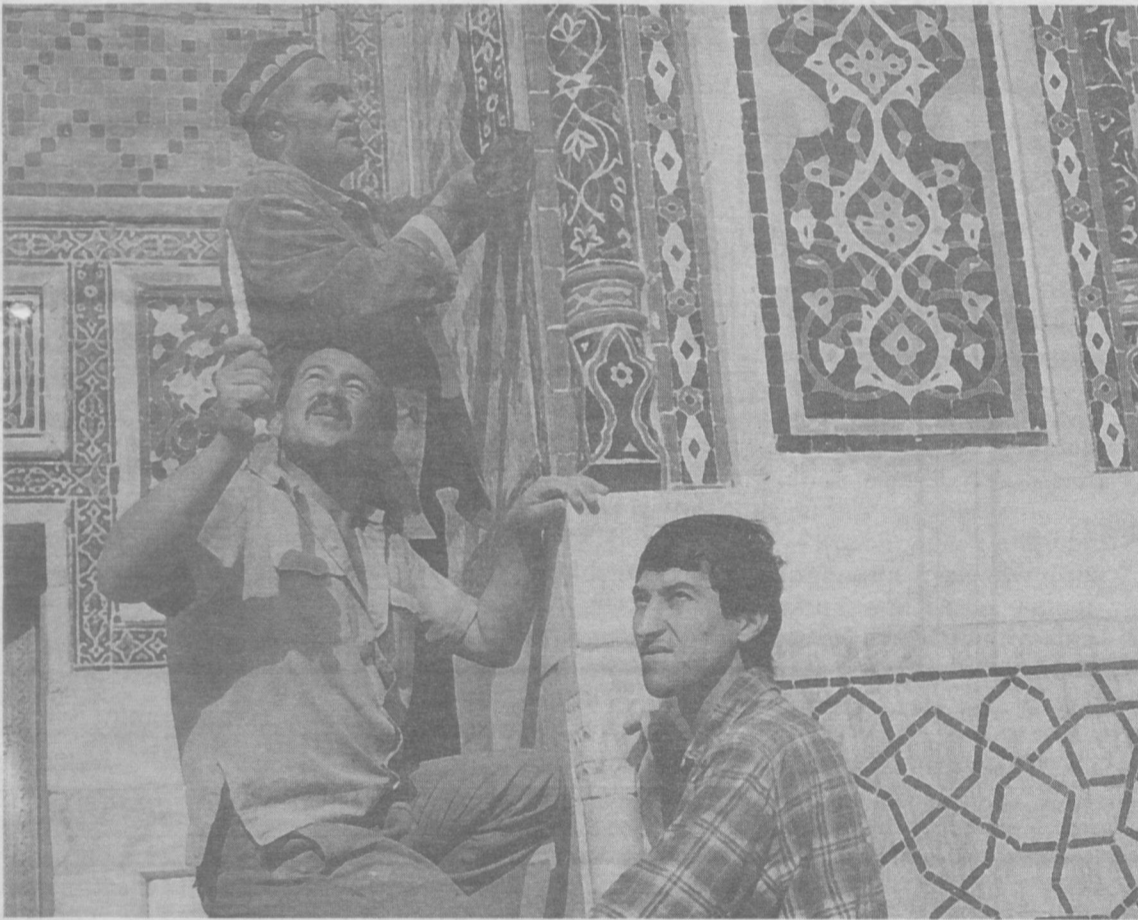
Ҳозирги ҳамонджа мақсудга етмак, ўз миллатига хизмат қилмак, халқга мақбул бўлмак учун илм ва мол лозимдур. Оламдаги ҳамма миллатларнинг ҳол ва қудратлари мол ва бойликлари ила ўлчанадур. Ҳар ерда бой миллатлар оғир келуб, паллани босуб хўжа ўлганидек фақирлари енгил келуб, қул ва асир бўлуб, осилиб қоладур. Мол топмакнинг энг баракатли йўллари: хунаромандчилик, экинчилик, чорвачилик, савдогарликдур. Буларнинг ҳар бирига ҳам бу замонимизда билим лозимдур. Боболаримизнинг бўлса бўлар, бўлмаса говлаб кетар" замонлари ўтуб, ўрнига "билган битар, билмаган йитар" замони келди. Америкаликлар бир дона бугдой экуб, йиғирма қадоқ бугдой олурлар,

овруполиклар ўзимиздан олган беш тийинлик пахтамизни кетуруб, ўзимизга йиғирма беш тийинга сотурлар. Аммо биз осиеликлар, хусусан, туркистонликлар, думба сотуб, чандир чайнаймиз: қаймоқ беруру, сут ошиймиз, нон ўрнига кесак тишлаймиз. Сўзнинг қисқаси, ҳозирги замонга мувофиқ киши бўлмак учун илм ва маърифат ила баробар иқтисод, инсоф, туганмас саъй, битмас ғайрат лозимдур.

Расули ақрам набийи муҳтарам саллолуху алайҳи васаллам афандимиз: "Сўнг замонларда динни сақламак мол ила бўлур. Иқтисод узра ҳаракатли кишилар фақир бўлмас", - демишлар. Яна: "Ҳар нарсада ўрта иқтисод йўлини тутмак лозимдур. Ифрот ва тафритдан ихтироз қилмак керак, ҳатто дин амринда ҳам бир одам ортуқ суфийлик сотса, охирида ўзи мағлуб бўлур", - демишлар.

*Халқ ичинда мўътабар бир нарса йўқ
давлат каби,
Бўлмағай давлат жаҳонда қуввату
сихҳат каби.
Иқтисод, инсоф зийнатдур вужуду одама,
Яхши неъмат йўқ кишига саъй ила
ғайрат каби.*

Абдулла АВЛОНИЙНИНГ "Янги гулистон ёҳуд аҳлоқ" китобидан.

Хонадон

ГУЛДОНДАГИ ГУЛЛАР АЖИБ УФФОР ТАРАТАР

Гулзорлардан узилган гуллар узокрок сақланишини истасангиз бир неча қондаларга амал қилинг.

● Гулларни эрта наҳорда узган маъқул. Бу пайтда гул бандидаги тўқималар роса шарбатга тўйинган бўлади.

● Роса чаман бўлиб очилган гулни узиш керак эмас. Чунки у тез тўкилиши мумкин. Ёмғир ёғаётган паллада гул узиш тавсия қилинмайди.

● Гулларни қўл билан узиш ярамайди. Уларни ўткир пичоқ билан қия бурчакли қилиб кесиб олиш керак.

● Агар гулнинг бандини тўғри қилиб кессангиз, гул-

донга қўйилганда, гулдон тубига тақалиб қолади. Натижада гулнинг сувга тўйинишидан маҳрум бўлади. Дарахт гулларидан настариннинг банди учини пичоқ билан ёриб қўйсангиз, сув ичиши осонроқ бўлади. Сувда турган гулларнинг кесилган жойи кунлар ўтиши билан чирий бошлади. Шунинг учун уни сал юқоридан кесиб туринг.

● Гулдондаги сувни ҳам бир кунда бир марта алмаштириб туриш керак. Сувнинг харорати гул умрига жуда катта аҳамият касб этади. Муздек совуқ сувда гуллар ўзининг софлигини йўқотади.

● Сўлиб қолган атиргулни тирилиши учун уни 1-2 соатга совутгичга қўйиш керак. Сўнгра унинг бандини янгидан қия қилиб кесиб, гулдонга сувга солиб қўйсангиз, атиргулнинг янги узилгандек бўлиб қолади.

● Гулларингиз узокрок сақланишини хоҳласангиз, сувга 0,5 та аспиридин доридан солинг. Бу гулдонда турган хризантема, картошкагул узок муддатгача очилиб туради. Бир литр сувга бир чой қошиқ шакар солинган гулдонда қашқаргул, атиргул ва чиннигул (гвоздика)лар 15 кунгача янгидек очилиб туради.

Ота-оналар учун

СЕМИРТИРУВЧИ ЁКИ ОЗДИРУВЧИ ОВҚАТ ҚЎШИМЧАЛАРИГА РУЖУ ҚЎЙМАНГ

Кейинги вақтларда турли чет эл фирмалари (масалан, "Гербалайф", "Доктор Нона", "Визион", "АҚШ саломатлик фирмаси" ва б.) республикамизда турли озиқ-овқат қўшимчалари сотиб, анча машҳур бўлиб қолди. Кўча-кўйларда бу фирмалар ёллаган кишилар махсус қўлбола кўкрак нишони тақиб юрадилар. Унга "Озиш йўлини мендан сўра", "Семириш йўлини ўргатаман" каби ёзувлар бор.

Бундай шахсларда чиндан ҳам кишини семиртириш ёки оздириш хусусиятига эга озиқ-овқат қўшимчалари бор. Улар ниҳоятда қиммат - АҚШ долларларига сотилади. Майли, бу воситаларнинг нарҳини қўя турайлик. Уларни истеъмол қилишга тиббий рухсатномалар борми?!

- Йўқ! Шунинг учун ҳам инсон организмга у ёки бу даражада таъсир қилувчи биоқўшимчалар дори-дармон деб эмас, озиқ-овқат қўшимчалари деган ниқоб остида сотилмоқда. Чунки уларни Жаҳон Соғлиқни Сақлаш ташкилоти фойдаланишга тавсия этмаган.

Дастлаб бундай воситалар қўшимчаларни улар солинган қутиларга АҚШ Овқат маҳсулотлари ва дорилар бошқармаси мана бундай ёзув билан тарқатган (1966 йил) эди: "овқат қўшимчалари витамин ва минералларга қўшимча муҳтож кишилар учунгина керак, оддий шароитларда уларни тавсия этишнинг илмий асослари йўқ".

Демак, улар танасида витаминлар ва минераллар етишмаган одамларга тавсия этилган. Бундан келиб чиқадики, улар махсус дори-дармонлар экан-да!

Бу воситаларнинг зарарли экани ҳақида "Оила шифокори" газетасида жиддий мақола ёзган бир гуруҳ олимларимиз таъкидлашларича, "Овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчилар ўз маҳсулотларининг клиник текширувлардан ўтказмайдилар. Бунга сабаб- клиник текширишларда бу маҳсулотлари даволаш самарасига эга эмаслиги маълум бўлиб қолади. Реклама ёрдамида тарқатилганда эса, одамларни психологик

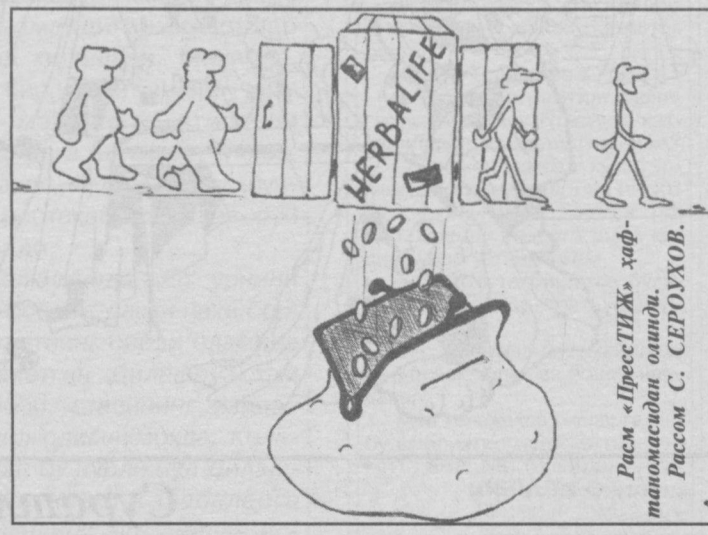
ишонтириш сабабли 70% беморларда самарага эга бўлиши мумкин.

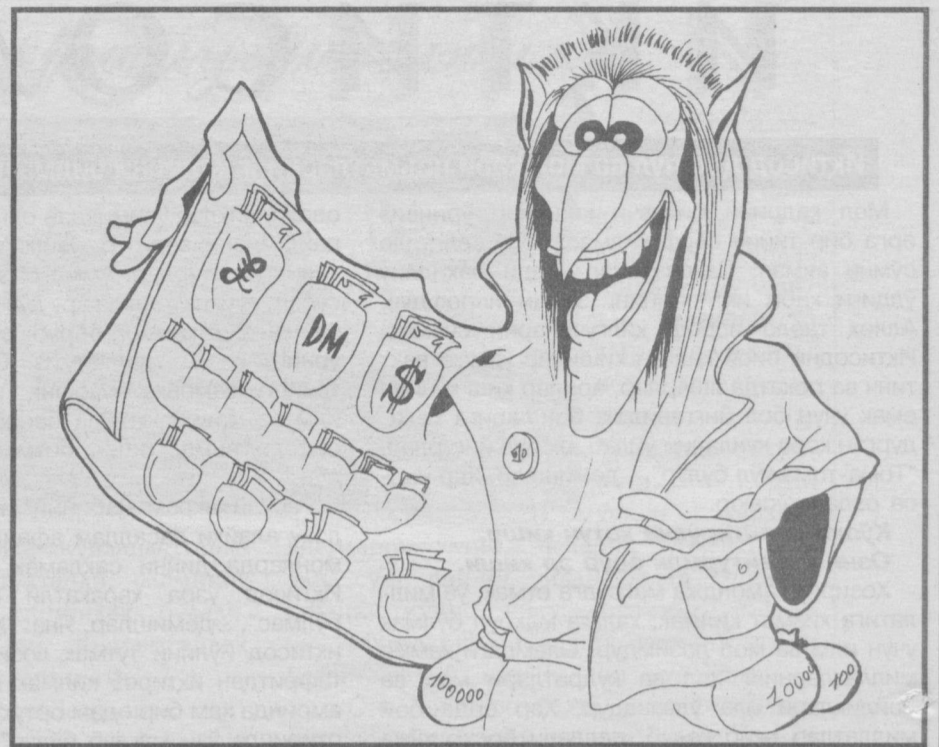
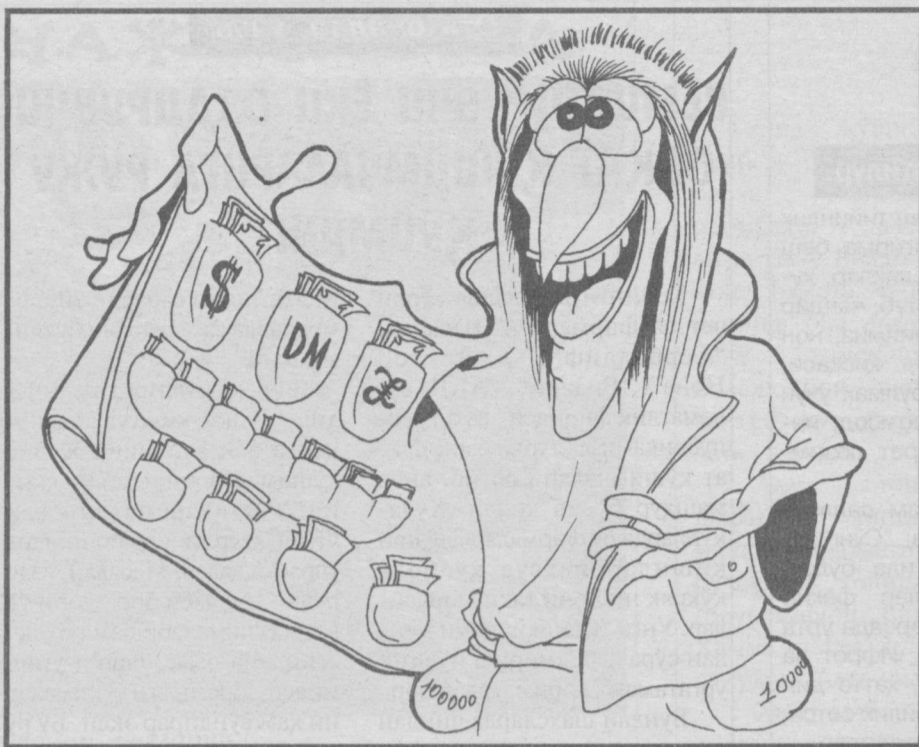
Бироқ бу натижа вақтинчадир. Чунки кузатувларда шу нарса аён бўлдики, бу биоқўшимчаларни истеъмол қилган кишилар маълум вақт ўтгач, турли касалликларга учрамоқдалар. Масалан, оздирувчи моддаси бор "дори ўт" одам тўқималаридаги ортиқча ёғнигина эмас, балки унинг мияси, юрагидаги тўқималарни ҳам сўндираётган экан. Бу руҳий хасталикни хатто ўлимга олиб келади.

АҚШ Овқат маҳсулотлари ва дорилар бошқармаси FDA таркибида 1992 йилда овқат қўшимчалари билан шуғулланувчи махсус бўлим ташкил этилди. У OSN деб номланган. OSN берган маълумотларга кўра, бир биоқўшимча (L триптофан аминокислотаси) ишлатган 1500 бемордан 38 нафари беаҳал нобуд бўлган. Таркибида шундай модда бор биргина "даво ўт"нинг ўзи "дориворлар" қутичаларида 11 хил номлар билан ёзилган. Бу - одамларни чалғитиши табиий, албатта.

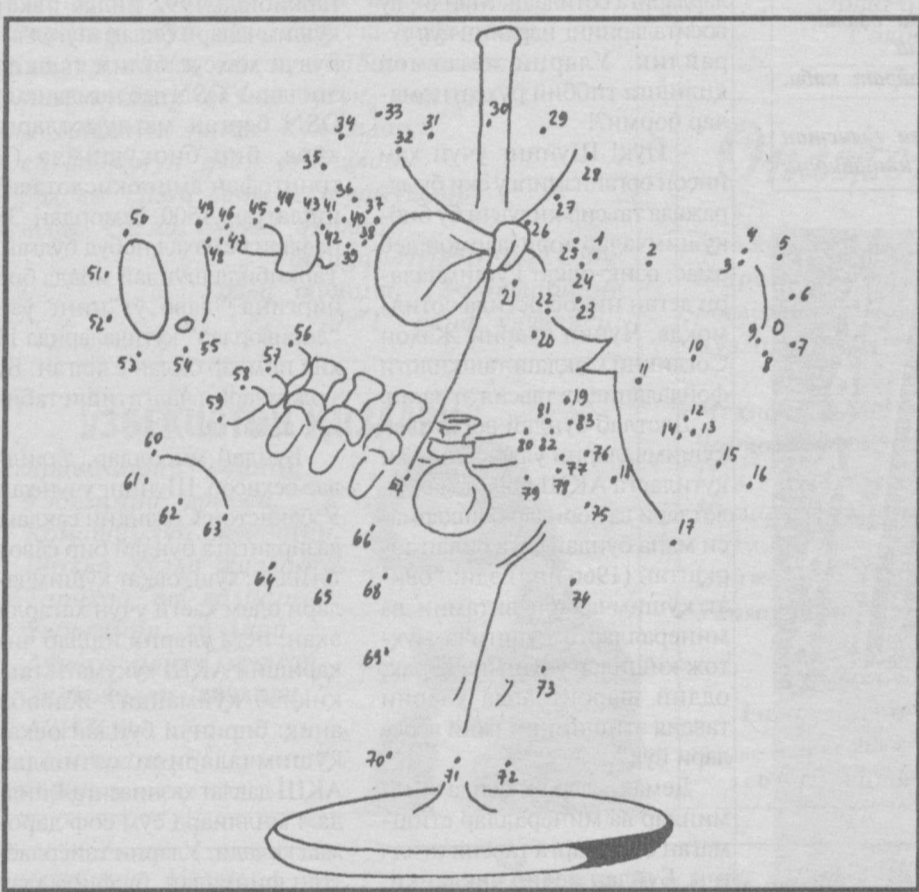
Бундай мисоллар, далиллар беҳисоб. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигига бундай бир савол туғилди: хўш, овқат қўшимчалари одам ҳаёти учун хатарли экан, нега уларни ишлаб чиқаришни АҚШ ҳукумати таъқиқлаб қўймайди? Жавоби аниқ: биринчи бундай овқат қўшимчаларини сотишдан АҚШ давлат ҳазинасига 1 йилда 4 миллиард сўм соф даромад келади. Уларни тайёрлаётган фирмалар, бу фирмалар ходимлари, уларни республикамизга олиб келатган воситачилар кўрадиган даромад эса ундан ҳам ортиқ. Бу воситаларни сотишга ёлланган бизнинг фуқароларнинг ҳар бири ойига 25-30 минг сўмдан фойда олишади. Мана шунча пул-даромад содда одамларнинг озгина озиш ёки семириш хою-ҳаваси эвазига бўлмоқда. Энг ачинарлиси, бу ҳаваснинг охири вой эканидир!

Ёш иқтисодчи.

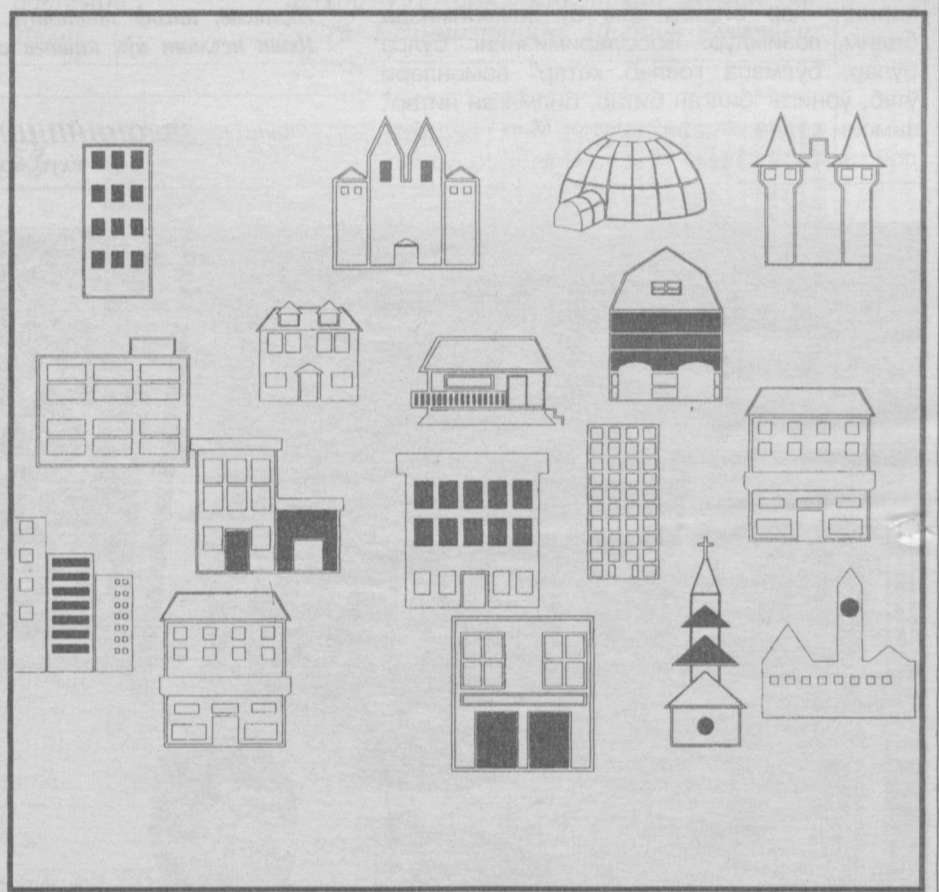

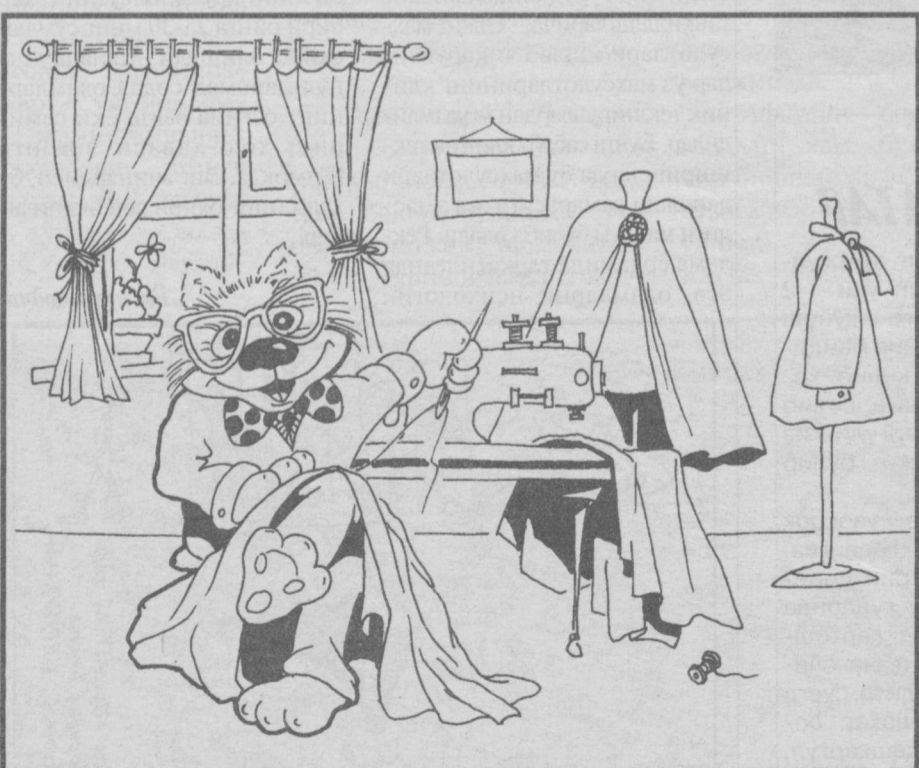
Суратлардаги 5 фарқни топинг.

Нуқталарни бирлаштириб чиқинг.

2 та бир хил уй расмини топинг.

Суратлардаги 5 фарқни топинг.

Болаликнинг шўх онларини ташвишсиз, шодон ўтказётган болакайларни кўриб уларга ҳавасим келади. Уларнинг фикрлари, сўзамоллиги кишини ажаблантиради. Шундай болажонлардан бири, навбатдаги суҳбатдошим Шухрат Файбуллаевдир. Шухрат шахримиздаги 243-ўрта мактабнинг 2-«Г»-синфида ўқийди. Ўзи анчагина тийрак, зукко бола. Суҳбатимизнинг бошиданок «Менга қийин савол берманг» деб кулиб қўйди. Унга осон саволлар бера бошладим.

— Шухрат, мактабда

қандай баҳоларга ўқийсиз?
 — Баҳоларим фақат «5», 1-синфни «Фахрий ёрлик» билан тугатдим.
 — «Фахрий ёрлик»қа нима деб ёзилган экан?
 — Билмайман, «Фахрий ёрлик» ўзбек тилида ёзилган, биз лотин ёзувида ўқиймиз.
 — Унда нималар ёзилганли-

— Хафа бўлмайдими?
 — Бўлади, кейин ўзим алдаб овутаман.
 — Шухрат кимга ўхшайсиз?
 — Мени ойимга, синглимни адамга ўхшатишади.
 — Ойингизга қаерингиз ўхшайди?
 — Ўзим ҳам билмайман.
 — Шухрат, дўстларингиз

— Унинг учун нима қилиш керак?
 — Яхши ўқишим, кўп тилларни билишим керак.
 — Қайси тилларни ўрганаяпсиз?
 — Ҳозир турк, рус, инглиз тилларини ўрганаяпман.
 — Дарсдан бўш вақтларингизда нималар билан машғул бўласиз?

МЕНГА ҚИЙИН САВОЛ БЕРМАНГ

ги сизни қизиқтирмайдими?
 — Ойимлардан сўрасам, «аъло баҳога ўқиганинг учун берилган», — дедилар.
 — Ойингизни яхши кўрасизми, адангизними?
 — Иккаласини ҳам. Кўпроқ синглимни яхши кўраман.
 — Синглингизни исми нима?
 — Муслима-4 ёшда.
 — Муслимани хафа қиласизми?
 — Жаҳлимни чиқарса уришаман.

борми?
 — Бор, дўстим Ҳикмат, Урсамам индамайди.
 — Ҳикмат кўрқоқ болами?
 — Кўрқоқ эмас, жаҳлимни чиқаришни хоҳламайди.
 — Жаҳл қаерда бўлади?
 — Билмадим, мияда бўлса керак.
 — Катта бўлганингизда ким бўлмоқчисиз?
 — Дипломат бўлмоқчиман.

— Ўртоқларим билан шашка ўйнайман.
 — Ютасизми?
 — Ютқазиб ҳам турман. Бўлмасам қизиқ бўлмайдида.
 Шухрат берган барча саволларимга жавоб берди. Суҳбатимиз сўнггида унга ўқишларида омад тилаб хайрлашдим.

ГУЛЮЗ.

МЎЪЖИЗАГА ИШОНГАН ҚИЗ

Тенгдошингиз Дилафрўз Собиржонова 13 ёшда. Тошкентдаги 115-мактабнинг 7-синфида ўқийди. Синфдошлари орасида ўзига яраша обрўси, мавқеи бор. Бунга унинг тиришқоқлиги, интилиши, одоби сабаб. Сиз уни ойнаижаҳонда кўп кўргансиз. «Цирк. Цирк. Цирк.» кўрсатувининг доимий бошловчиси. Балки тендошингиз билан танишиб, дўстлашиш орзусида ҳам бўлгандирсиз. Ўзи самимий, очиқкўнгил, дилкаш. У ҳақда янада кўпроқ билишни хоҳлайсизми? Бўлмаса, танишинг.

— Дилафрўз, сизни қайси фанлар кўпроқ қизиқтиради?

— Мактабда ўтилатган кўп фанларга қизиқаман, ҳаммасини имкон қадар чуқур эгаллашга ҳаракат қиламан. Лекин, кўпроқ она тили ва адабиёт, иқтисод, чет-тили фанларига қизиқаман.

— Ойнаижаҳонга кўрсатувларни тасвирга тушириш баҳонасида дарслардан қолиб кетмайсизми?

— Албатта, кўрсатувга тайёрланиш жараёни, сёмкалар анча тайёргарчиликни, вақтни талаб этади. Синфимиз лицей синфи ҳисоблангани учун ҳам унинг ўзига яраша талаблари бор. Илҳи борича, дарслардан қолмасликка ҳаракат қиламан. Шу боис баҳоларим

аъло.
 — Мактабда сирдош дугонангиз борми?
 — Ҳа, албатта дугоналарим, дўстларим кўп. Лекин сирдош дугонам, чин дўстим битта, у ҳам бўлса, Назокат. У билан 1-синфдан бери бирга ўқиб келамиз. Жуда дўстлашиб кетганмиз. Дунёқарашимиз, қизиқишларимиз деярли ўхшаш.

— Дилафрўз, кўрсатувда кўрган, билганларингиз ҳеч ўқишингизда асқотганми?

— Ўтган йили ўқитувчимиз Тамара опа бизга санъат турлари ҳақида ёзма иш ёзиб келишни топширдилар. Мен ҳеч ўйлаб ўтирмайдан Цирк санъати ҳақида ёзишни танладим. Ижодий ишимда ўзбек цирк санъатини бошлаб берган Эгамберди Тошкенбоев ҳақида, машҳур чавандоз Карим Зарипов, аёллардан биринчи ўзбек масҳарабози Муборака ая ҳақида, ўзбек цирк сулолаларидан Тошкенбоевлар, Зариповлар ҳақида батафсил ҳикоя қилдим. Ёзма ишим ўқитувчимга жуда манзур бўлди. Меҳнатимни юқори баҳолаб 10 балл қўйдилар. Шунда, яхшиям шу кўрсатувни олиб борар эканман, деб қўйдим ичимда.

— Бўш вақтингизда нима билан машғул бўласиз?

— Аввало, бўш вақтим жуда оз. Кўп вақтим дарс тайёрлашга, қўшимча ада-

биётларни ўқишга кетади. Қолаверса, тўнгич фарзанд бўлганим учун ҳам ойимларга уй юмушларида қарашаман. Яқинда, Тоҳир Маликнинг «Шайтанат» асарини ўқий бошладим. Асар менга ёқди, таассуроти катта.

— Кўрсатувни тайёрлаш жараёнида жуда кўп цирк сулолалари билан учрашгансиз, суҳбатлашгансиз. Уларга муносабатингиз қандай?

— Умуман сулолаларга жуда ҳавасим келади. Чунки, ота-боболар касбинини, ҳунарини давом эттириш ҳар бир фарзанд учун шарафли. Бу удум айниқса, цирк санъатида катта анъанага айланган. Бизда ўзбек цирк санъати довуғини жаҳонга ёяётган сулолалар жуда кўп. Шулардан Тошкенбоевлар ва Зариповлардир. Масалан, Зариповлар сулоласининг асосчиси машҳур чавандоз, масҳарабоз Карим Зариповдир. Уларни «Карим қизиқ» дейишади. Улардан сўнг ишларини ўғиллари Ҳаким ака давом эттириб, «Ўзбекистон чавандозлари» ижодий гуруҳини туздилар. Ушбу гуруҳ билан Ҳаким ака жаҳоннинг жуда кўп манежларида ўзбек чавандозларининг санъатини намойиш этганлар. Эндиликда уларнинг ишларини фарзандлари Анвар ва Гавҳар Зариповлар давом эттиришяпти. Улар ҳам мохир чавандоз бўлиб, ўзбек циркининг етакчи артистларидир. Бугун ушбу сулоланинг тўртинчи авлодига

мансуб Карима Зарипова. Бутун дунё цирк усталарининг кўригида иштирок этиб, биринчи ўринни эгаллади.

— Ойлангиз ҳам шундай катта сулолага айланишини орзу қиласизми?

— Шундай пайтлар бўладик, бизнинг оиламиз ҳам шундай катта сулолага айланишини дилдан орзу қилиб кетаман. Менинг бобом Набижон Собиржонов — режиссёрлар, ўз ишларини жуда яхши кўрадилар, дадам Алишер Собиржонов видеомуҳандислар, кўрсатувлар чиройли чиқишида уларнинг хизматлари катта. Мен ҳам келажакда бобомнинг ишини давом эттириб, зўр режиссёр бўлмоқчиман.

— Дилафрўз, мўъжизага ишонасизми?

— Биласизми, мен нега цирк санъатини яхши кўраман, негаки унда ҳақиқий мард жасур, меҳнат қилиб чарчамайдиган инсонлар ижод қилишади. Менимча, ҳар бир инсон ўзи орзу қилган мақсадига етишиши учун олға интилса, ўқиса, изланса, меҳнат қилса, шунда ростокам мўъжиза рўй беради.

Халқимизда «От ўрнини той босар», деган нақл бор. Санъатнинг сирли оламида улғаяётган Дилафрўз ҳам бобоси, отасининг изидан дадил одимламоқда. Келажакда бу нурли йўл Дилафрўзни катта галабаларга чорлашини чин дилдан истаб қоламиз.

Лола СОАТОВА

ҚИШЛОҒИМИЗ НЕГА ТАГИҚЎРҒОН?

Қишлоғимизнинг қоқ ўртасида катта, баланд тепалик бор. Ҳар куни маҳалладаги болалар билан бу тепаликка бир марта машаққат билан чиқиб, узоқ-узоқларни томоша қиламиз.

Бир куни ўқитувчимиз қишлоғимиз тарихини ёзиб келишни айтдилар. Дарҳақиқат қишлоғимизнинг номи нега Тагиқўрғон экан, деб қизиқиб қолдим ва бобомдан сўрадим. Бобом эса:

— Қизалоғим, бунинг тарихи узун. Биласан-ку биз Зарафшон дарёси яқинида яшаймиз. Ўтмишда сув тошқини кўп бўлган. Бу офат кўпчиликка бахтсизлик олиб келарди. Бир куни яна шундай офат ҳавфи туғилиб қолди. Шунда маҳалла кексаларидан бири ҳаммани бир ерга жамлаб қишлоқ марказида қумдан тепалик тайёрлашни буюрибди. Ҳамма бел боғлаб хашарга келибди. Хаш-паш дегунча бу тепалик пайдо бўлибди. Шу орада сув тошқини ҳам бўлиб, барча уйларни вайронага айлантирибди. Аммо тепаликда жон сақлаган одамларнинг жони омон қолибди. Шу-шу бу тепалик қанча-қанча табиий офатдан инсон жонини омон сақлаб қолган экан.

Ҳозирги кунда тепалик атрофида кўплаб чиройли уйлар қад кўтарган. Лекин унинг номи эскида, деб юрар эдим. Энди билсам қишлоғимнинг номи ҳам табаррук экан.

Шунда мен ўз-ўзимга дедим: Кўрғоним, энди сени ҳеч қачон топмайман. Мен сен билан фахрланаман.

Гулчирой ИСМОИЛОВА,
 Бухоро вилояти,
 Гиждувон туманидаги
 С. Айний номи
 4-мактабнинг 6-«А»
 синф ўқувчиси.

МУХБИРЛИККА ИЛК ҚАДАМ

Мактабимизда барча фанларга ихтисослашган тўғарақлар ташкил этилган. Шулардан «Ёш техниклар» тўғарақи фаол хизмат кўрсатмоқда. Шу тўғараққа ёш тажрибали ўқитувчи Рустам Абдуллаев раҳбарлик қилади. Рустам ака бошчилигида ўқувчилар техника сирларини ўрганиб келмоқдалар. Тўғарақ аъзолари бир қанча мусобақаларда қатнашиб, фахрли ўринларни эгаллади. Мен уларнинг хурсандчиликларига қўшилиб, айримларига савол бериб, уни қозғога туширдим.

— Ўзингизни таништиринг.
 — Мен — Парда Ҳакимов номи 12-ўрта мактабнинг 9-«А» синф ўқувчиси Мансуров Максуд.

— Мен ҳам шу мактабнинг 9-«В» синф ўқувчиси Норматов Бекзод.

— Мен Тошматов Юсуф.
 — Болалар, айтингларчи, сизлар мана шу тўғараққа қатнашишдан мақсадингиз нима?
 — Бизнинг мақсад: хунар ўрганиш. Халқимизда, бир йигитга қирқ хунар оз, деган гап бор. Биз шу мақолга амал қилиб хунар ўрганаяпмиз.

— Ҳаётга татбиқ этса бўладиган асбоблар ярата олдингизми?

Ҳақ. Булардан ўт майдалагич, пичоқ чопқи ва бошқа нарсалар.

Мен келажакда сизларга ушбу фаолиятингизда каттадан — катта омадлар тилайман.

ШЕРАЛИ ОЧИЛОВ,
 Жиззах шаҳар ёш ижодкорлар уйининг «Ёш мухбир тўғарақи аъзоси.

Денгиз тўлқинлар. Биз сол ичинда.
 Бир ёғду кулидек ҳаё ичида.
 Денгиз порлар, порлар... бу ҳол ичинда
 Толмишдик иккимиз айна рўёга.
 Солимиз — ўқ тўла бир ўқлиқ эди,
 Ҳар ёққа ўқлари учиб, портлади...
 Сўрмасам-да пирдан бу сирни, деди:
 «Бил, бу мусаммодир, кечди асмога!..»
 Ўқликдан ўқ учар портлаб ҳар томон,
 ҳар ўқдан бир ўқлиқ яралур ҳар он —
 Бир ўқлиқ устунда биз бунга ҳайрон,
 Кириб борар эдик янги фазога.
 Денгиздан дарёлар, дарёдан сойлар
 Айрилиб, солимиз тез юрар айлар,
 Булардан биз учун берилган пайлар
 Олиб ўтар бизни бошқа маъвога.
 Сол ҳаволанди, биз булутни тилдик,
 Бир кўкдан бир кўкка учиб, юксалдик,
 Ниҳоят, Одамнинг қошига келдик,
 У ердан ҳасрат-ла боқдик ҳаввога.
 Тўхтамай учдик... ким Синода қолди,
 Ким эса сурур-ла самода қолди,
 Кимдир Аршга чиқди, Аёлода қолди,
 Сўнг қайтиб, боқдилар оққан дарёга.
 Ул ўқлиқ солимиз бизни учурди,
 Ҳар ўқ тушган ерда бир жаҳон

курди,
 турди,

Бири Лўндўн, бири Парижда
 Бириси боғланди яшил хурмога.
 Зулайхо Юсуфда топди ўзини,
 Фарҳод Ширинига тикди кўзини,
 Шарҳ эта олмайин савдо сўзини,
 Етдим деб ўйлади Мажнун
 Лайлога.
 Савдо бир қанотдир, учмаган
 билмас,
 Йўлини отлик ё яёв ўтилмас,
 Бир гўзал бор, хусни ҳеч қачон
 сўлмас,

Такомил дейилур ўшал зебога.
 Солимиз — Кўнгилмиш... учдик хулёда,
 Бир он тин олмадик тотли рўёда,
 Шу сўнгги орзумиз фоний дунёда —
 «Туркмиз, боражакмиз Қизилолмага!..»
 Тургут бу сўзлардан топмади чора,
 Хайф, деди, юраги пораю пора.
 «Оҳ, — деди, — Лайлосиз бир

Мажнун каби

Мен қандай яшайин, кўрсат, ё Рабби?!..
 Ой хоним эшитди барча сўзларни.
 Кўнглида шу ўйни сурди илгари:
 «Қизилолма йўқмиш... аммо лозим у,
 Турон ҳаётида бахши, нозим у!
 Ҳар ҳаёл бўлғайдир бир кун ҳақиқат,
 Нечун бошламайин бунга ҳаракат?
 Шу эрса туркликнинг дардига дармон,
 Бу йўлда чопмайлик нечун биз ҳамон?
 Зотан ў на Ҳандда, на Чинда эмиш,
 Ҳар туркнинг руҳинда, ичинда эмиш.
 Арабда, Ажамда эмас, ё Румда,
 Унутилмиш асли Қорақурумда...
 Инглиз, Франсуз, Рус ичра йўқмиш,
 Қаерда бўлса-да, бир оз синиқмиш.
 Топайлик биз уни виждонимиздан,
 Бир кўёш ясайлик Туронимиздан!..» —
 Ўйлади... ўйлади... келди қарорга.
 Бир кун юртчиларни тўплаб бир ерга,
 Деди: «Турк ирфони эркин бир ўлка —
 Истайдир, у ерда ўсолсин кўклаб...
 На Боку, на Қозон, на-да Истанбул
 Бу янги ҳаётни этолмас қабул.
 Бу ерда сиёсий эмас хуррият,
 У ерда маъномас, сўз бордир фақат.
 Бу ерда туркчада сўзлаб, мамнунлар.
 У ерда кишандан чиқмас хотинлар...
 Исвиҷрада¹ бир турк кентин қурайлик,
 Бор миллий кучларни тўплаб қурайлик —
 Бир ирфон дарёси оқсин Туронга...
 Бир куни айланур дарё уммонга.
 Тақлидсиз, ёт руҳдан холи маърифат —
 Янги маданият туркликка қувват.
 Бор турк улусига нурин сочсин ул,
 Бирлашсин тушунча, бирлашсин кўнгул.
 Ҳаким ё санъаткор, тожир ё шоир
 Бари бир Бешиқда улғайиб, бир-бир
 Бири Кошғар, бири Олтойга кетсин,
 Бири Қозон, бири Кўнёга етсин,
 Ҳар бири кетар бир юрт, аймоғига,
 Ўт олиб борадир турк ўчоғига.
 Дониш анжумани, дорилфунунлар
 Бу ерда, ҳар ерда ўсиб-унсунлар —

Айни маданият, айни ҳикматни
 Тарқатиб, юксалтсин буюк миллатни...
 Қизилолма бўлсин бу кентнинг оти,
 Шуни излади-ку туркнинг аждоди!..
 Шу учун Пекинга, Деҳлига бордик,
 Шу учун Венани тўзонга қордик.
 Ортиқ танийлик-да мафкурамизни,
 Тузайлик ясамиз ва тўрамизни!..²
 Бу сўзни юртчилар бир байроқ қилди,
 Бутун ўлкаларга эълон этилди.
 Ой хоним бу ишга бойлигин берди,
 Ким умрин, ким эса ойлигин берди.
 Ким берди ирфонин, кимдир жаҳдини,
 Бирлашиб, яшашди Турон Маҳдини.
 Лўзаннынг ёнида турк кўй-кўчаси
 Кенгайди, қурилди турк мадрасаси.
 Зироат, тижорат, санъат уйлари
 Қурилиб, янгради биллик куйлари.
 Қиз, ўғил болалар келиб, тўлдилар,
 Янги Одам, Янги Ҳавва бўлдилар.
 Ҳар турк боласига очиқ эшиги,

ҚИЗИЛ АЛМА

№ дан № га (Достон)

Янги бир ҳаётнинг шудир бешиги!..
 Ой хоним янгича мактаби учун
 Бир мудир тайинлаб, ўзи ўша кун
 Боқудан Исвиҷра томон йўналди,
 Бундаги мактабни кўлига олди.
 Қалбидаги ишқни ухлатмоқ учун,
 Тургутни унутмоқ учун бусбутун,
 Туну кун тўхтамай елиб-югурди,
 Борлигин бутунлай шу ишга берди.
 Бироқ кўринарди юзидан аён —
 Ичида бир дард бор, ҳар кимдан ниҳон...
 Тургутга келсак, бу заволли рассом
 Бошин олиб кетди Боқудан тамом,
 Тоғу водий ошиб кентларга етди,
 Сайр этиб, ўлкадан

ўлкага ўтди.
 сўрар ҳар куни,

«Қайда Қизилолма?» —
 На кўрган, эшитган
 топилмас буни.
 Қашқарда кезаркан,
 кўрди бир эълон,
 Бошдан-оёқ титраб
 кетди у шу он:
 Чунки Қизилолма сўзи
 энг йирик
 Ёзувда ёзилмиш...
 ёнида бири
 Дер эди: «Кимки ўз
 ўғил-қизини
 Ўқишга юборган
 бўлса, биз уни
 Карвонга қўшурмиз, чи-
 қурмиз йўлга —
 Келинг! Тез ёзилинг,
 рўйхатини тўлгай!»
 Тургут ҳанжон-ла яқин-
 лаб, боқди,
 Кўзидан қувончин ёшлари оқди.
 Лўзанда эмиш у кўнгил чароғи,
 У ерга тўкилмиш жаннат тупроғи...
 Мутлоқ ўша ерда гўзал ҳуриси —
 Мунаввар Туроннинг Янги Тўмрис.³
 Йилларча йиғлаган умиди кулди,
 Кўнгилдошлар билан йўлга чиқилди.
 Қизилолмага ҳам етиб келишди,
 Кўрилиб, танишиб, суҳбат қилишди.
 Тургут ҳам мудирга бир мактуб битди,
 Расмдан дарс бермоқ истагин айтди.
 Ой хоним ёрдамчи Тўмрис хонимга
 Деди: «Эрта келтир уни ёнимга.

Тарқалди катта бир тўйнинг хабари:
 Эртугрул Тўмрисга уйланар эмиш,
 Мана шу пайшанба тўй куни, демиш.
 Буни эшитибок, Тургут йиқилди,
 Чақмоқ урган каби ости уст бўлди.

Ўзимни отаман, чора шу, дебон
 Жўнади четдаги хилват ғор томон.
 Қўлида тўппонча, нишондир мия —
 Отар — у дунёга бўладир қия...
 Ой хоним бу ҳолни олдиндан билди,
 Тургутнинг ортидан кузатиб келди.
 Тепкига Тургут қўл юборар экан,
 Ой хоним тўхтатди уни бу ишдан,
 Деди: «Тургут! Бундай қилма! Бу гуноҳ!»
 Тургут ортга боқиб, дер: «Сенми бу, оҳ!
 Эй Тўмрис, сенмисан?..» «Йўқ! — деди у
 қиз, —
 Отим Ой хонимдир, эмасман Тўмрис...»

— У ҳолда ким Тўмрис?
 — У бошқа тамом.
 — Уми келин бўлар эрта бир оқшом?
 — Ҳа, ўша.
 — У сизга кўп ўхшар бироқ...
 — Йўқ, мен бугдойрангман, у
 қорачароқ.
 — Кўзлари мовийми?
 — Аксинча, қора.
 — Демак, хабарсизман, ох, мен
 бечора!..

Доимо мен сени унда кўрарак,
 Бир одам қизини ўйлабман малак...
 Нечун шу пайтгача кўрмадим сени?
 — Кўргандингиз уч йил олдинроқ
 мени...

— Тушдами?
 — Йўқ, ўнгда. Аммо туш мисол
 Бир ҳолат ичинда юз бермиш у ҳол.
 Қизилолма ҳақда сўзламиш бири,
 Сизга мубҳам қолмиш лек унинг сири.
 Менга боқар экан, гўё рўёда
 Бир пари кўргандай Қизилолмада,
 Барчасин туш дея ҳаёл қилдингиз,
 Тарихни эртақка мисол билдингиз.
 Уйимга келдингиз — Муллодан тадбир
 Сўрдингиз, тушингиз этилди таъбир.
 Сизча, Мулло сўзни кўп олиб қочди,
 Бироқ у мен учун янги уфқ очди.
 Бир ишқ у, шу ерга еткурди мани,
 Қурдим эртақдаги Қизилолмани.

Сиз буни эшитиб, кезиб ҳар ерни,
 Топдингиз шу ердан охир
 бизларни.

— Оҳ, энди англадим ул
 муаммони,
 Уйғоқча кўрганим узун рўёни!
 Сени гоҳ Ҳузур, гоҳ Файдан изла-
 дим,
 Сен билан банд бўлди кўзим ва
 ёдим.

Бошда ҳақиқатни ҳаёл санадим,
 Сўнгра-да кўлкани жамол санадим.
 Дедилар, малагинг уйқуда эмиш...
 Уйқуда эмас, йўқ, Боқуда эмиш.
 Уйингизга бордим, сизни сўрадим,

Менга дедиларки:
 «Билмайдир ҳеч ким...»

Сиз курар экансиз
 Қизилолмани,
 Мен елиб ахтардим бутун
 дунёни.
 Ниҳоят, топганда, воҳ,
 бўлдим пушмон,
 Яловочга ўғон деб
 топинмишман!..
 Тўмриснинг чехраси бир
 чорчўп бўлди,
 Кўнгимда не ўй бор —
 ичига тўлди...

Уники дея мен чизган
 расм ҳам
 Олдиндан руҳимда эди
 мужассам.
 Унга караб туриб, сизни
 чизмишдим...
 — Бир куни мени-да ўртади
 ваҳим,
 Бу рўё оғир дард бўлмасин дея,
 Яширин кирдим сиз турган
 хужрага,
 Чизган расмингизни кўрдим...
 англадим,
 Ўша кун ўлғудай
 куйиб-йиғладим...
 — Оҳ... Не бахтиёрлик! Демак,
 муҳаббат
 Сизга-да ўқини урмиш?..
 — Ҳа, албат...

Улашди тўйлар сўнг бири бирига,
 Тўрти-да етдилар муродларига.
 Қизилолма бўлди бир гўзал Жаннат,
 У ердан Туронга ёғди саодат.
 Эй, Тангри, дуомиз ижобат айла,
 Бизни-да етиштир Қизилолмага!..
 1913 йил

1. Исвиҷра — Швейцария
 2. Тўра — арабчадаги ур ва ахлоқ
 сўзининг эски тилимиздаги қаршилиги
 тўрадир (тарж.)
 3. Тўмарисни Туркияда шундай
 дейишади (тарж.)

Санобар ҚОДИРОВА

Болалар, суратдаги аёлни дарров танидингиз-а? Ҳа, актриса Санобар Қодирова. Пистачи, урушқоқ, гийбатчи образларни болаб яратган. Санъаткор опангиз болаликни соғиниб, ўгли Ихтиандр ҳақида ҳам ёзибди. Ихтиандр ҳам таниш сизга...

Сиз кутган
узрашув

ТОЙ УСТИДА КЕТАР БОЛАЛИК...

Ёмғир кўлмагида милтирар
ёғду,
Қадим болаликка қайтгим
келади.
Дунё ташвишлари, тарк
этин қайғу,
Қадим болаликка қайтгим
келади.
Ойга етади деб пуффак
учирган
Қадим болаликка қайтгим
келади.
Сочларимга тунлар аксин
кўчирган
Қадим болаликка қайтгим
келади.
Ёлгончилик йўқ деб
содда, ишбнган
Синглимга эртактлар
айтгим келади.
Жаҳолатни билмай меҳр
ўти ёнган
Онамнинг бағрида ётгим
келади.
Кўкда юлдузларни
санаган эдим...
Ногаҳон ойнага
қараган эдим
Энди рўпарамдан айт
ким келади?
Қадим болаликка
қайтгим келади.

фа қушларни ҳайдаб отга миниб дупурлатиб ўтар, ортидан олапар ити вовуллаб далага қўнган қушларни ҳайдаб борарди.

Мен эса, болаларча шўхлик билан чинқирар эдим. Баъзан қулпнайзор ёқасидаги майса ўтлар орасидан кумуш тасмадай йилтираб

«Вой ростданми?» — деб мен уларни сотиб олишига эмас, ўша кўринмас оламда яшовчилар борлигига ҳайратланардим.

Мен тезда бориб дугонам, Мас-турага айтдим. У ҳам роса суюнди. Бир пастда ажина кавуш тўқиб ҳовлимиздаги тарнов тагига қўйдик.

Онам «Боринглар айланиб келинлар бўлмаса олмайди», — дедилар. Биз пойлаб турсак олмас экан деб ишониб далага чиқиб кетдик. Бир пайт қайтиб келсак, кавуш сотилибди. Не кўз билан кўрайликки, тарнов тагидаги фиштинг устида 15 тийин танга турарди.

болам хурсанд бўлсин дебсизда», — деб барча тангаларни қайтариб бердим. Онам жойлари жаннатда бўлгур, бошимни силаб тикилиб турардилар.

Той устида кетар болалик,
Оёқлари қўнғироқли той.
Олисларга элтар болалик
Тўлишгунча оппоқ тўлин ой.

Болаликнинг кўчалари кенг
Дунёдаги энг бой болалик.
Зару — гавҳар келолмайди
тенг
Чопқир — учқур хумой,
болалик.

Той устида кулар болакай,
Қирмизи тўн бошида салла.
Севинчларинг жўшиб кулгил
хей
Ўтиб кетар бир зумлик палла.

ИХТИАНДР БОЛАКАЙ...

— Унинг оти нимага Ихтиандр ўзи? Ўзбек бола, қора-қош, қара кўз бўлса-ю, оти Ихтиандр бўлса? Ҳеч ҳам ярашмаган...

— Кўчада чиллак ўйнаб, юрган болани Ихтиандр хў Ихтиандр, деб чақирса... Ҳа-ҳа-ҳа вой ўлиб қоламан...

— Тс... жим ана келяпти. Вой... қара бекорларни... айтибсан, анучи, «Одам ам-

фибия» киносидаги Ихтиандрнинг худди ўзи-я... Исми-жисмига монандлигини қара... Кел яхшиси ундан автограф оламиз...

Ихтиандр 3 ёшга тўлганда Алпомиш саройидаги фигурали учишга олиб борсам, ўзи тенги кичкина болачалар бемалол коньки учиб юришибди. Тренер Ким: — Болани оёғига коньки кийдириб, ях-малакка қўйиб юборинг, деди. Ихтиандр биринчи бор музга оёқ қўяр экан қўлларимдан маҳкам ушлаб олиб дод солиб йиғлар, оёқлари сирпанар, йиқилиб тушай-йиқилиб тушай деб зўрға ўзини тутиб турарди.

Шу зайл бир қанча қийинчилик билан бир ҳафтада қаноти чиққан палапондек музда учиб кетди.

Энди у учиб чарчамас, юр кетамиз, десам кулибгина: муз деворига яқин келиб — опажон, яна бироз учай, деб мўлтирарди. Мен эса уни соатлаб кутишдан чарчамас эдим.

ариқни тўлдириб оқаетган зилол сув ёнбағрида, майса ўтга чалқанча ётиб олиб, кўм-кўк осмонда сузиб юрган карвон шаклидаги элас-элас булутларнинг турли-туман шаклга кириб боришини кузатар эканман, «осмонда нима бор экан-а? Булутлар ўзи нима экан-а? Худди пахтанинг ўзи-я», деб ўйлар эдим. Соч ёйиб турган қатор толлар тагида ўсиб чиққан тўп-тўп бинафшаларни териб, гулдаста қилиб боғлардим.

Бир куни онам худди супургига ўхшаш ўтни топиб, ундан ажина кавуш тўқишни ўргатдилар.

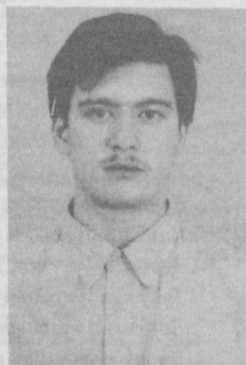
— Опа, ажина кавушини ажиналар киядимми? — десам.

— Ҳа, шуни жуда яхши кўриб, кийишади, агар тўқиб тарновнинг тагига қўйсанг, жинлар сотиб олиб кетишади», — дедилар.

Кейинчалик бир тўп танга пуллик бўлдим, лекин бу қандай сир бўлди деб ўйлаганим ўйлаган эди.

Ҳар гал тангани олар эканман, ўзимда йўқ хурсанд бўлардим. Эртаси ўртоғим «Бизни тар-

новнинг тагидан олмаяпти», — деса шубҳаланиб уйимиз орқасидаги шоҳ-шаббалар орасини қарасам, юздан ортиқ ажина кавушлар сарғайиб ётарди. «Эх, онам, онагинам,

СИЗГА ТАНИШ ИХТИАНДР

— Абдуллаев (деди кўз ойнакли ёши улғуроқ ўқитувчи)

Хўш, нималарни ёзиб ўтирибсан?

— Ж-им... мен эмас... Юнус Абидович анавилар... коинотдагилар...

— Ие, ие бу жуда қизиқ бўлди-ку-я... қани-қани, мен ҳам бир синаб кўрайчи...

— Ўтиринг, ўтиринг, ўзингизни бўш қўйинг, ана, ана...

— Вой, вой... қўлим ўзи ёза бошлаяпти... Кундалигингни бер-чи.

— Мана.

— Ие... 2 қўйиб қўйдингиз-ку?

— Мен эмас, анавилар коинотдагилар ўшалар мени мажбур қилишди.

(Бола хиринглаб кулиб қўяди)

Болалар албатта бу саҳифа сизга таниш Наштар» журналида намойиш этилган «Медитация» номли ҳангомада!

Бу ерда Ихтиандр ўқувчи Абдуллаев ролини ижро этган.

«Гаровда семиз», «Хошим шоп»да Хошимжон. «Шатакда» аълочи Каримжонов каби бир қатор образлар яратди. У ҳозирги кунда Глиер номли мусиқа мактабини туналлаб Маданият институтида режиссёрлик бўлимида тахсил олиш билан бирга Ўз-телерадиокомпаниясининг «Умид» студиясида хизмат қилиб сизлар учун ҳар оқшом намойиш этиладиган «Оқшом эртактлари»ни эфирга узатапти.

Ихтиандр кўп қисмли видеофильм «Кўнгил кўчалари» М. Маҳамедов режиссёри. Сардор ролини, «Оталар сўзи, ақлнинг кўзи» кўрсатувида, Жасур ва Журъат каби бош роллар ижрочиси сифатида болаларга таниш бўлиб қолди.

Бу ҳақда кейинроқ гаплашамиз.

Той устида кетар болалик,
Оёқлари қўнғироқли той.
Олисларга элтар болалик,
Тўлишгунча оппоқ тўлин ой.

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТЕБУОТ ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора ЙЎЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУРАИМОВ, Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама МУРОДОВА, Мирзапўлат ТОШНЎЛАТОВ, Музаффар ПИРМАТОВ, Баҳодир ТОҒАЕВ, Равшан ҚАМБАРОВ.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ Буюртма — Г-0190. 43.351 нусхада босилди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топшириш вақти 19.00 Топширилди — 21.30 Навбатчи Гулнор ВАЛИЕВА

• Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
• Манзилимиз: 700129, Тошкент шаҳри,
• Навоий кўчаси, 30 уй.
• Нашр кўрсаткичи: № 64563
• Телефон:
• 136-57-92
• 144-22-64